

Na temelju članka IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 12. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 28. svibnja 2015. godine, i na 6. sjednici Doma naroda, održanoj 23. lipnja 2015. godine, usvojila je

**ZAKON
O IZMJENI ZAKONA O JAVNOM
RADIOTELEVIZIJSKOM SUSTAVU BOSNE I
HERCEGOVINE**

Članak 1.

U Zakonu o Javnom radiotelevizijskom sustavu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 78/05, 35/09 i 32/10) u članku 42. stavak (4) mijenja se i glasi:

"(4) RTV pristojbu naplaćuju operateri telekoma, zaključno s 26.10.2015. godine."

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01,02-02-1-5/15
23. lipnja 2015. godine

Sarajevo		Sarajevo
Predsjedatelj		Predsjedatelj
Zastupničkog doma		Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH		Parlamentarne skupštine BiH
Šefik Džaferović, v. r.		Bariša Čolak, v. r.

448

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 13. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 10. јуна 2015. године, и на 6. сједници Дома народа, одржаној 23. јуна 2015. године, усвојила је

**ZAKON
O OBLIGACIONIM ODNOSIMA U CIVILNOM
VAZDUHOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE
ПОГЛАВЉЕ I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Члан 1.

(Предмет)

(1) Предмет овог закона представљају облигационо-правни односи, који се односе на међународни превоз путника, пртљага и терета, а који се обавља ваздухопловом за накнаду.

Члан 2.

(Појмови)

Појмови који се користе у овом закону имају следеће значење:

- "аеродром" је одређено подручје на земљи или води (укључујући све објекте, инсталације и опрему) намијењено у потпуности или дјелимично за кретање, полијетање, слијетање и боравак ваздухоплова;
- "добровољац" је лице које се појавило на укрцавању под условима утврђеним у члану 3. став (2) овог закона и које позитивно одговори на позив ваздушних оператера упућен путницима који су вољни да предају своје резервације у замјену за погодности;
- "Споразум о ЕСАА" је мултилатерални споразум између Европске заједнице и њених држава чланица и Републике Албаније, Босне и

Херцеговине, Републике Бугарске, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Исланд, Републике Црне Горе, Краљевине Норвешке, Румуније, Републике Србије и Мисије привремене управе Уједињених нација на Косову (у складу са резолуцијом Савјета безбједности УН 1244 од 10. јуна 1999. године) о успостављању Заједничког европског ваздушног подручја;

- "путна карта" је документ у писаној или електронској форми који је издао или овјерио ваздушни оператер или његов овлашћени агент на основу којег путник остварује право на превоз;
- "комитет корисника аеродрома" је комитет представника корисника аеродрома или организација које представљају кориснике аеродрома;
- "корисник аеродрома" је било које физичко или правно лице које је одговорно за ваздушни превоз путника са или до предметног аеродрома;
- "крајње одредиште" је одредиште на карти која се презентује на пријавном (check-in) шалтеру; расположиви алтернативни везани летови се неће узимати у обзир ако се испоштује првобитно планирано вријеме доласка;
- "лет" подразумева:
 - у погледу путника и ручног пртљага, период транспорта путника ваздухопловом, укључујући њихово укрцавање и искрцавање,
 - у погледу терета и предатог пртљага, период транспорта пртљага и терета од тренутка када се пртљак или терет преда ваздушном превознику до тренутка враћања насловљеном примаоцу,
 - у погледу трећих страна, коришћење ваздухоплова од тренутка покретања мотори ради рулања или полијетања до тренутка када се ваздухоплов налази на тлу са потпуно заустављеним моторима; додатно, лет означава кретање ваздухоплова возилима за вучу или гурање, или силама карактеристичним за погон и узгон ваздухоплова, нарочито ваздушним струјама;
- "лице које има право на надокнаду" је лице које је на основу судске одлуке проглашено наследином путника;
- "међународни превоз" је сваки превоз у којем се, према договору међу странама потписницама Монреалске конвенције, полазиште и одредиште, без обзира да ли постоји прекид у превозу или претовар робе, налазе или унутар територија двије државе потписнице или унутар територија једне државе потписнице ако је договорено једно мјесто заустављања унутар територија друге државе, чак и ако та држава није страна потписница. Превоз између двије тачке унутар територије једне државе потписнице Конвенције без унапријед договореног мјеста заустављања унутар територије друге државе није међународни превоз у смислу овог закона;
- "Монреалска конвенција" је конвенција о уједначавању одређених правила везаних за међународни ваздушни превоз, потписана у Монреалу 28. маја 1999. године;
- "МТОМ" означава максималну масу при полијетању која одговара одређеном сертификованом износу специфичном за све типове ваздухоплова,

- како је наведено у увјерењу о пловидбености ваздухоплова;
- м) "оперативни ваздушни оператер" је ваздушни оператер који обавља или намјерава да изведе лет по уговору са путником или у име неког другог лица, правног или физичког, које има уговор с тим путником;
- н) "оператер ваздухоплова" означава лице или субјекат, који није ваздушни превозник, који стално и ефективно располаже коришћењем и оперативним вођењем ваздухоплова; оператером се сматра физичко или правно лице на чије је име ваздухоплов регистрован, осим ако то лице може доказати да је друго лице оператер;
- о) "организатор" је лице које, не само повремено, организује пакет-аранжмане и продаје их или их нуди на продају непосредно или посредством продавца;
- п) "лице са инвалидитетом" или "лице са смањеном покретљивошћу" је лице чија је покретљивост при коришћењу превоза смањена усљед било какве физичке инвалидности (сензорске или локомоторне, трајне или привремене), менталног недостатка, старосне доби или било којег другог узрока инвалидитета, и чија ситуација захтијева посебну пажњу и прилагођавање потребама датог лица у смислу услуга које су на располагању свим путницима;
- р) "отказивање лета" је неизвршење претходно планираног лета на којем је најмање једно мјесто резервисано;
- с) "пакет-аранжман" означава унапријед договорену комбинацију најмање двије од ставки наведених у члану 79. Закона о заштити потрошача Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 25/06);
- т) "пртљаг", осим ако није другачије одређено, означава и регистровани и нерегистровани пртљаг у смислу члана 17. став (4) Монреалске конвенције;
- у) "путник" је лице које на основу уговора има право на превоз ваздухопловом.
- в) "редовни ваздушни превоз" означава серију летова који имају сљедеће карактеристике:
- 1) обавља се за накнаду, ваздухопловима за превоз путника или путника и терета и/или поште, и то тако да клијенти могу појединачно закупити сједишта било директно од ваздушног оператера или од његових овлашћених представника,
 - 2) обављају се тако да врше превоз између исте двије или више тачака, или;
 - 3) у складу са објављеним редом летења; или
 - 4) су тако редовни и учестали да чине препознатљив систематски низ.
- з) "резервација" подразумијева да путник има карту или неки други доказ из којег се види да је резервацију прихватио или регистровао страни ваздушни оператер или туристички оператер;
- аа) "SDR" означава специјално право вучења (Special Drawing Right) како га је дефинисао Међународни монетарни фонд;
- бб) "трећа земља" јесте свака земља која није потписница Споразума о ЕСАА;
- цц) "туристички оператер", изузимајући ваздушног превозника, јесте организатор путовања у складу са Законом о заштити потрошача Босне и Херцеговине;
- дд) "уговор" је споразум који повезује потрошача са организатором и/или продавцем;
- ее) "укупно трајање путовања" (elapsed journey time) подразумијева временску разлику између времена поласка и времена доласка према реду летења;
- фф) "управни орган аеродрома" или "управни орган" је орган који, по Закону о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), за првенствени циљ има руковођење и управљање аеродромском инфраструктуром, као и координирање и контролу активности различитих оператера који су присутни на аеродрому или у аеродромском систему;
- гг) "ускраћено укрцавање" подразумијева одбијање ваздушног оператера да превезе путнике на одређеном лету, иако су се појавили на укрцавању под условима утврђеним у члану 3. став (2), осим када постоје оправдани разлози да им се ускрати укрцавање, као што су здравствени разлози, питања безбједности или неодговарајући путнички документи;
- хх) "узастопни ваздушни оператер" је ваздушни оператер који обавља дио тог пријевоза уз пристанак путника, односно наручиоца превоза на основу уговора о превозу, уговореним са првим ваздушним оператером."
- и) "ваздушни оператер" подразумијева предузеће за ваздушни превоз са важећом оперативном дозволом;
- ј) "ваздушни оператер државе потписнице Споразума о ЕСАА" је ваздушни оператер којем је надлежно тијело државе потписнице Споразума о ЕСАА издало важећу оперативну дозволу у складу са одредбама Правилника о радној дозволи ваздушног оператера и заједничким правилима за обављање ваздушног превоза ("Службени гласник БиХ", број 66/10).

Члан 3.

(Област примјене)

- (1) Овај закон примјењује се на:
- а) путнике који путују ваздухопловом који полијеће с аеродрома на територији Босне и Херцеговине, потписнице Споразума о ЕСАА (у даљем тексту: ЕСАА подручје);
 - б) путнике који путују ваздухопловом који полијеће с аеродрома који се налази у некој трећој земљи ка аеродрому на територији Босне и Херцеговине, осим ако су добили погодности или накнаду и ако им је пружена помоћ у тој трећој земљи, под условом да је ваздушни оператер за дати лет ваздушни оператер државе потписнице Споразума о ЕСАА.
- (2) Овај закон примјењује се под условом да:
- а) путници из става (1) тач. а) и б) имају потврђену резервацију за лет и да се, осим у случају отказивања лета из члана 30. овог закона, појаве на пријавници:
 - 1) на начин и у вријеме како је то утврдио ваздушни оператер, туристички оператер или овлашћени путнички агент, или
 - 2) ако није назначено вријеме, најкасније 45 минута прије објављеног времена полијећања;

- б) је ваздушни оператер или туристички оператер премјестио путнике са лета за који су имали резервацију на други лет, без обзира на разлог.
- (3) Овај закон примјењује се и на путнике који имају путну карту издату по програму за путнике који често путују или коју су, по неком другом комерцијалном програму, издали ваздушни оператер или туристички оператер.
- (4) Овај закон не примјењује се на путнике који путују бесплатно или по умањеној цијени карте која широј јавности није директно или индиректно доступна.
- (5) Овај закон примјењује се на сваког оперативног ваздушног оператера који пружа превоз путницима обухваћеним ст. (1) и (2) овог члана. Када ваздушни оператер који нема уговор са путником извршава обавезе из овог закона, сматра се да то чини у име лица које има уговор с тим путником.
- (6) Одредбе овог закона не утичу на права путника предвиђена Законом о заштити потрошача у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 25/06).
- (7) Овај закон не примјењује се на случајеве отказивања пакет-аранжмана који су отказани из разлога који је другачији од оног због којег је отказан лет.

Члан 4.

(Превоз који обавља држава и превоз поштанских артикала)

- (1) Овај закон примјењује се и на ваздухоплове државе или ентитета ако су испуњени услови наведени у члану 1. овог закона.
- (2) Приликом превоза поштанских артикала, оператер је одговоран само надлежној поштанској управи, у складу са прописима који се примјењују на односе између оператера и поштанских управа.
- (3) Осим у случајевим наведеним у ставу (2) овог члана, одредбе овог закона не примјењују се на превоз поштанских артикала.

ПОГЛАВЉЕ II - ДОКУМЕНТАЦИЈА И ОБАВЕЗЕ ВАЗДУШНОГ ОПЕРАТЕРА У ОДНОСУ НА ПРЕВОЗ ПУТНИКА, ПРТЉАГА И ТЕРЕТА

Члан 5.

(Путници и пртљаг)

- (1) У погледу превоза путника, ваздушни оператер дужан је да изда појединачну или колективну путну карту, која садржи:
- ознаку мјеста поласка и доласка;
 - ако се мјесто поласка и мјесто доласка налазе на територији једне државе, а једно или више мјеста за заустављање на територији друге државе, назнаку најмање једног мјеста за заустављање.
- (2) У погледу превоза путника, ваздушни оператер може издати документ другачији од оног наведеног у ставу (1) овог члана, који обавезно садржи информације наведене у ставу (1) тач. а) и б) овог члана, с тим да ће путницима дати на увид писмену изјаву о оваквој информацији.
- (3) Ваздушни оператер издаје путнику пртљажну идентификациону картицу за сваки пријављени комад пртљага.
- (4) Ваздушни оператер издаје путнику писмено обавјештење о ограничењу одговорности ваздушног оператера у случају смрти или повреде путника, или губитка или оштећења пртљага и кашњења.
- (5) Одредбе овог закона примјењују се и у случајевима када ваздушни оператер не поступи у складу са ст. (1) тач. а) и б), (2) и (3) и (4) овог члана.

Члан 6.

(Терет)

- (1) У погледу превоза терета, ваздушни оператер издаје теретни лист.
- (2) Било који други документ који садржи извјештај о превозу који ће бити обављен може бити замијењен издавањем теретног листа за превоз ваздухом. Ако се користе такви документи, ваздушни оператер ће, ако то од њега затражи пошиљалац робе, доставити пошиљаоцу признаницу о терету, којом се одобрава идентификовање пошиљке и приступ информацијама садржаним у извјештају наведеном у поменутом документу.

Члан 7.

(Садржај теретног листа за превоз ваздухом или признанице о терету)

Теретни лист за превоз ваздухом или признаница о терету ће садржавати:

- ознаку мјеста поласка и доласка;
- ако се мјесто поласка и мјесто доласка налазе на територији једне државе потписнице, а једно или више мјеста за заустављање на територији друге државе, назнаку најмање једног мјеста за заустављање; и
- ознаку тежине пошиљке.

Члан 8.

(Документ који се односи на природу терета)

У случају потребе да испуни царинске, полицијске или сличне формалности, од пошиљалаца се може затражити да покаже документ који наводи која је природа терета која се превози.

Члан 9.

(Опис теретног листа за превоз ваздухом)

- (1) Пошиљалац ће направити теретни лист у три оригинална примјерка.
- (2) Први примјерак ће носити ознаку "За оператера" и потписаће га пошиљалац робе. Други примјерак ће носити ознаку "За примаоца робе" и потписаће га пошиљалац и оператер. Трећи примјерак ће потписати оператер који ће га предати пошиљаоцу након предаје терета.
- (3) Потпис оператера и пошиљалаца може бити укуцан или стављен факсимил.
- (4) Уколико, на захтјев пошиљалаца, ваздушни оператер састави теретни лист, сматраће се да је поступио у име пошиљалаца.

Члан 10.

(Документација за вишеструке пакете)

У случају када постоји више од једног пакета:

- превозник терета има право да захтијева да пошиљалац изда одвојене ваздухопловне теретне листове;
- пошиљалац има право да захтијева да превозник достави одвојене потврде о пријему терета када се користе други документи наведени у члану 6. став (2) овог закона.

Члан 11.

(Непридржавање услова садржаних у документацији)

Непридржавање одредаба чл. 6. и 10. овог закона неће утицати на ваљаност уговора о превозу, на који ће се, без обзира на наведено, примјењивати одредбе овог закон.

Члан 12.

(Одговорност за појединости у документацији)

- (1) Пошиљалац је одговоран за уредност, тачност и исправност појединости и изјава које се односе на терет, а које је унио он или су унесени у његово име у теретни лист, или их је он доставио или су у његово име достављени ваздушном оператеру како би их овај унио у признанице о предатом терету, или у извјештај који се доставља уз документ описан у члану 6. став (2) овог закона.
- (2) Одредба става (1) овог члана се, такође, примјењује у случају када је лице које врши дужност у име пошиљалоца истовремено и представник ваздушног оператера.
- (3) Пошиљалац је одговоран за штету која је проузрокована ваздушном оператеру, укључујући и штету за коју је ваздушни оператер одговоран трећим лицима ако штета настане због недостатка, нетачности и неисправности података и исправа из става (1) овог члана. Пошиљалац ће бити ослобођен одговорности за проузроковану штету ако докаже да је штету проузроковао ваздушни оператер или лице које дјелује у његово име, односно да је штету проузроковало треће лице уношењем неуредних, нетачних и неисправних појединости и изјава које се односе на терет у признанице о предатом терету, или у извјештај који се доставља уз документ описан у члану 6. став (2) овог закона.
- (4) Пошиљалац је одговоран за штету која је проузрокована лицима, ваздухоплову и другим стварима дјеловањем својстава терета који је предат на превоз, осим ако ваздушном оператеру та својства нису била нити морала бити позната.

Члан 13.

(Документација којом се доказује вриједност)

- (1) Теретни лист или признаница о предатом терету доказ су о закључењу уговора, пријему терета и наведених услова превоза.
- (2) Било који податак наведен у теретном листу или признаници о предатом терету, а који се односи на тежину, димензије и амбалажу, као и они који се односе на број пакета, представља доказ о истинитости наведених података.
- (3) Било који податак наведен у теретном листу или признаници о предатом терету, а који се односи на количину, запремину и стање терета, уколико их је ваздушни оператер провјерио, те то навео у теретном листу, или ако је у питању спољашње стање терета и амбалаже, представља доказ о истинитости наведених података.

Члан 14.

(Право на располагање теретом)

- (1) Пошиљалац робе има право да располаже теретом тако што ће га вратити на полазни или долазни аеродром, или тако што ће га зауставити током путовања у тренутку било којег слијетања, или захтијевати да буде достављен на мјесто испоруке или да, за вријеме путовања, буде достављен лицу које није првобитно наведено као прималац робе, или тражећи да буде враћен на полазни аеродром. Пошиљалац неће користити ово право на располагање теретом на начин који може угрозити ваздушног оператера или друге пошиљалоце робе и мора надокнадити све трошкове до којих дође уживањем овог права.

- (2) Ако је немогуће извршити налоге пошиљалоца робе, ваздушни оператер о томе мора обавијестити пошиљалоца.
- (3) Ако ваздушни оператер испуни пошиљалачев захтјев за располагање теретом, иако му није поднесен трећи примјерак теретног листа, према члану 9. став (2) овог закона дужан је да надокнади штету узроковану испуњењем тог захтјева лицу које је овлашћени ималац трећег примјерка теретног листа.
- (4) Без обзира на одредбу става (3) овог члана, оператер има право на поврат исплаћене накнаде према пошиљалоцу.
- (5) У случају да извршење захтјева за располагање теретом није могуће или да би се његовим извршењем узроковала штета оператеру или имаоцима захтјева за располагањем другим теретом, ваздушни оператер је обавезан да о томе обавијести пошиљалоца.
- (6) Право располагања теретом које је пренесено на пошиљалоца престаје да важи у тренутку када почиње да важи право примаоца терета, у складу са чланом 15. овог закона. Ако прималац не преузме терет, или с њим није могуће ступити у контакт, право на располагање теретом припада пошиљалоцу.

Члан 15.

(Испорука терета)

- (1) Осим у случају када је пошиљалац поступно по свом праву у складу са чланом 14. овог закона, прималац има право да, по пристизању терета на одредиште, затражи од оператера да допреми терет примаоцу, има право на наплату трошкова и на придржавање условима превоза.
- (2) Осим ако је другачије договорено, обавеза је оператера да, што прије, обавијести примаоца о пристизању терета.
- (3) Ако ваздушни оператер призна губитак терета или ако терет није стигао прије истека рока од седам дана од дана када је требало да стигне, прималац има право на накнаду штете у складу с уговором о превозу.

Члан 16.

(Примјена права пошиљалоца и примаоца)

Пошиљалац и прималац могу, сваки понаособ, примјенити сва права која су им дата члану 14. и 15. овог закона, сваки у своје име, било да поступа у свом властитом интересу или интересу неког другог, под условом да извршава обавезе које му намеће уговор о превозу.

Члан 17.

(Однос између трећих страна)

- (1) Одредбе чланова 14, 15. и 16. овог закона примјењују се на однос између пошиљалоца и примаоца, као и на међусобне односе трећих страна уколико њихова права произлазе из права пошиљалоца или примаоца.
- (2) Право на располагање теретом, испорука терета и примјена права пошиљалоца и примаоца могу се измјенити само ознаком "express" у теретном листу или признаници о испоруци терета.

Члан 18.

(Царинске, полицијске и формалности других државних тијела)

- (1) Пошиљалац мора прибавити информације и документе који су неопходни ради задовољења царинских, полицијских и формалности других државних органа, прије него што терет буде испоручен примаоцу. Пошиљалац је одговоран оператеру за штету која је проузрокована усљед недостатка или непотпуности или нерегуларности таквих информација или докумената, осим ако је до штете дошло грешком оператера, његових службеника или представника.

- (2) Ваздушни оператер није обавезан да провјерава тачност таквих информација или докумената.

ПОГЛАВЉЕ III - ОДГОВОРНОСТ ОПЕРАТЕРА И ИЗНОС КОМПЕНЗАЦИЈЕ ЗА ШТЕТУ

Члан 19.

(Одговорност ваздушног оператера)

- (1) Одговорност ваздушног оператера ЕСАА подручја у погледу путника и њиховог пртљага уређује се одредбама овог закона.
- (2) Обавеза осигурања ваздушног оператера ЕСАА подручја подразумијева осигурање до одговарајуће висине осигурања која свим лицима која имају право на накнаду штете обезбјеђује исплату cjелокупног износа на који имају право у складу с одредбама овог закона и члана 4. тачка (х) Додатка I Правилника о радној дозволи ваздушног оператера и заједничким правилима за обављање ваздушног превоза ("Службени гласник БиХ", број 66/10).

Члан 20.

(Смрт или повреде путника)

- (1) Ваздушни оператер одговоран је за штету претрпљену у случају смрти или физичке повреде путника само под условом да је до незгоде, која је проузроковала смрт или повреду, дошло у ваздухоплову или за вријеме било које од операција укрцавања или искрцавања.
- (2) Ваздушни оператер ЕСАА подручја, без одгађања, а најкасније 15 дана од дана утврђивања идентитета физичког лица које има право на накнаду штете, исплаћује аконтацију сразмјерну тешкоћама које је то лице претрпјело и која му омогућава да задовољи тренутне материјалне потребе.
- (3) Аконтација у случају смрти не смије бити мања од 16.000 SDR-а по путнику у противвриједности у конвертибилним маркама.
- (4) Аконтација не представља признање одговорности ваздушног оператера.
- (5) У случају исплате аконтације, она ће бити компензована каснијим износима исплаћеним на основу одговорности ваздушног оператера ЕСАА подручја.
- (6) Аконтација неће бити враћена односно компензована, осим у случајевима прописаним у члану 24. овог закона или у случају када је исплаћена лицу које није имало право на накнаду штете.

Члан 21.

(Оштећења пртљага)

- (1) Ваздушни оператер одговоран је за штету претрпљену у случају оштећења или губитка предатог пртљага само у случају да је до догађаја који је довео до оштећења или губитка дошло у ваздухоплову или у било којем тренутку од када је предати пртљак био у надлежности ваздушног оператера. Међутим, ваздушни оператер није одговоран ако и у оној мјери у којој је до оштећења дошло због недостатка који је својствен пртљагу, лошег квалитета или мане самог пртљага.
- (2) Ако ваздушни оператер призна губитак предатог пртљага или ако предати пртљак није стигао након истека рока од 21 дан након дана када је требало да стигне, путник има право на накнаду штете у складу с овим законом и уговором о превозу.

Члан 22.

(Оштећења терета)

- (1) Ваздушни оператер је одговоран за штету насталу у случају оштећења или губитка терета само у случају ако

је до догађаја који је узроковао штету дошло током превоза ваздухом.

- (2) Међутим, оператер није одговоран ако и у оној мјери у којој се докаже да је до оштећења или губитка терета дошло из једног или више наведених разлога:
- због својственог недостатка, лошег квалитета или мане самог терета,
 - лошег паковања терета, који није извршио оператер, или његови службеници или заступници,
 - у случају рата или оружаног сукоба,
 - у случају извршења акта државног тијела у вези са уласком, изласком или транзитом терета.
- (3) Превоз ваздухом, са значењем које му је дато у ставу (1) овог члана, подразумијева вријеме у којем је терет у надлежности оператера.
- (4) Вријеме трајања превоза ваздухом се не може продужити временом трајања превоза копном, морем или унутрашњим водама, који се обављају ван аеродрома. Ако се, ипак, такав превоз обави у склопу извршења уговора за превоз ваздухом, у сврху утовара, испоруке или претовара, претпоставља се да је свака штета, под условом да нема доказа да се десило супротно, резултат догађаја који се десио у току превоза ваздухом. Ако оператер, без сагласности пошиљаоца, замени овакав превоз другим видом транспорта у цјелини или у оном дијелу превоза који је у споразуму између држава потписница предвиђен као превоз ваздухом, овакав превоз другим видом транспорта се мора обавити за вријеме трајања превоза ваздухом.

Члан 23.

(Кашњење)

Оператер је одговоран за штету проузроковану кашњењем у превозу путника, пртљага или терета. Међутим, оператер неће бити одговоран за штету проузроковану кашњењем ако докаже да су он или његови службеници и заступници предузели све мјере које су реално могли предузети како би избегли штету, или ако докажу да је било немогуће предузети такве мјере.

Члан 24.

(Ослобађање од одговорности)

Ваздушни оператер ослобађа се или се дјелимично ослобађа од одговорности за штету ако докаже да је штета проузрокована или је њеном настанку допринијела намјера или непажња или пропуст особе која захтијева накнаду штете, у мјери у којој су намјера или непажња или пропуст проузроковали штету или су допринијели њеном настанку.

Члан 25.

(Накнада штете у случају смрти или повреде путника)

- (1) Ваздушни оператер не може искључити или ограничити своју одговорност за штету проузроковану на начин предвиђен одредбом члана 20. став (1) овог закона, и то за штету која не прелази 113.100 SDR-а за сваког путника.
- (2) Ваздушни оператер није одговоран за штету чији износ прелази 113.100 SDR-а за сваког путника, на начин како је то предвиђено чланом 20. став (1) овог закона, ако докаже да:
- штета није настала усљед непажње или грешке или пропуста оператера или његових запослених или представника; или
 - је штета настала усљед непажње или грешке или пропуста трећег лица.

Члан 26.

(Ограничења одговорности у односу на кашњење пртљага и терета)

- (1) Ваздушни оператер одговоран је за штету проузроковану кашњењем из члана 23. овог закона до износа од 4.694 SDR-а за сваког путника.
- (2) Ваздушни оператер је одговоран за уништење, губитак, оштећење или закашњење пртљага до износа од 1.131 SDR-а за сваког путника, осим ако је путник, у тренутку када је пртљак предат оператеру, дао специјалну изјаву о већој вриједности пртљага и платио додатну накнаду.
- (3) У случају из става (2) овог члана ваздушни оператер дужан је да плати износ који не прелази износ наведен у специјалној изјави.
- (4) Ваздушни оператер је одговоран за штету проузроковану на терету у случају његовог уништења, губитка, оштећења или закашњења до износа од 19 SDR-а по килограму терета, осим ако је, у тренутку када је терет предат оператеру, пошиљалац дао специјалну изјаву о већој вриједности и платио додатну накнаду. У том случају, оператер је дужан да плати износ који не прелази наведену накнаду.
- (5) У случају уништења, губитка, оштећења или закашњења дијела терета или било којег предмета садржаног у њему, приликом одређивања износа на који се ограничава одговорност оператера, у обзир се узима само укупна тежина једног или више пакета на које се односи наведени текст. Међутим, када уништење, губитак, оштећење или закашњење дијела терета или било којег предмета садржаног у њему утиче на вриједност осталих пакета обухваћених истим теретним листом или истом признаницом, или, ако они нису издати, истим извјештајем сачуваним у неком другом документу из члана 6. став (2) овог закона, укупна тежина једног таквог пакета или више пакета такође се узима у обзир приликом одређивања границе одговорности.
- (6) Одредбе ст. (1) и (2) овог члана не примјењују се у случају да је штета проузрокована намјером, грешком или пропустом оператера, његових запослених или представника.

Члан 27.

(Конверзија монетарних јединица)

Конверзија износа SDR-а у конвертибилне марке (КМ) обавља се у складу са методом конверзије коју примјењује Међународни монетарни фонд, а која је на снази на дан доношења пресуде за накнаду штете.

Члан 28.

(Одговорност ваздушног оператера у случају ускраћеног укрцавања, отказивања лета и кашњења лета)

Овим законом се утврђује, под условима овдје наведеним, минимум права за путнике у случајевима када:

- а) је против њихове воље ускраћено укрцавање;
- б) је њихов лет отказан;
- ц) њихов лет касни;

Члан 29.

(Ускраћено укрцавање)

- (1) Када оперативни ваздушни оператер оправдано очекује да ће морати да ускрати укрцавање на одређени лет, прво ће позвати да добровољци предају своје резервације у замјену за погодности, под условима који ће бити договорени између датог путника и оперативног ваздушног оператера. Добровољцима ће се пружити помоћ у складу са чланом 33. овог закона, при чему ће

та помоћ бити додатна у односу на погодности које су поменуте у овом ставу.

- (2) Ако број добровољаца који иступе није довољан да се осталим путницима са резервацијама омогући укрцавање на лет, тада оперативни ваздушни оператер може ускратити укрцавање путницима против њихове воље.
- (3) Ако је укрцавање путницима ускраћено против њихове воље, оперативни ваздушни оператер им одмах морати извршити компензацију у складу са чланом 32. овог закона и пружити помоћ у складу са чланом 33. и 34. овог закона.

Члан 30.

(Отказивање)

- (1) У случају отказивања лета:
 - а) путницима ће оперативни ваздушни оператер понудити помоћ у складу са чланом 33. овог закона; и
 - б) путницима ће оперативни ваздушни оператер понудити помоћ у складу са чланом 34. став (1) тачка а) и чланом 34. став (2) овог закона, као и у случају преусмјерења када је оправдано очекивано вријеме полијетања новог лета најмање на дан након полијетања које је било планирано за отказани лет, помоћ утврђену у члану 34. став (1) тачка б) и члану 34. став (1) тачка ц) овог закона; и
 - ц) путници имају право на надокнаду од оперативног ваздушног оператера у складу са чланом 32. овог закона, осим ако:
 - 1) су о отказивању обавијештени најмање двије седмице прије предвиђеног времена полијетања; или
 - 2) су о отказивању обавијештени између двије седмице и седмицу прије предвиђеног времена полијетања а понуђено им је преусмјеравање, чиме би им се омогућило да полете највише два сата прије предвиђеног времена полијетања и да стигну до свог крајњег одредишта мање од четири сата након предвиђеног времена слијетања; или
 - 3) су о отказивању обавијештени мање од седам дана прије предвиђеног времена полијетања а понуђено им је преусмјеравање, чиме би им се омогућило да полете највише један сат прије предвиђеног времена полијетања и да стигну до свог крајњег одредишта мање од два сата након предвиђеног времена слијетања.
- (2) Када се путници обавијесте о отказивању, морају им се дати објашњења у вези са могућим алтернативним превозом.
- (3) Оперативни ваздушни оператер неће бити обавезан да плати надокнаду у складу са чланом 32. овог закона ако може да докаже да је отказивање узроковано ванредним околностима које нису могле бити избјегнуте чак и да су све потребне мјере биле предузете.
- (4) Терет доказивања у вези са питањима у погледу тога да ли је и када је путник обавијештен о отказивању лета ће бити на оперативном ваздушном оператеру.

Члан 31.

(Кашњење)

- (1) Када оперативни ваздушни оператер оправдано очекује да ће одређени лет каснити у односу на предвиђено вријеме полијетања:

- а) два сата или више у случају летова од 1500 километара или мање; или
 - б) три сата или више за летове унутар ЕСАА подручја, дужине између 1500 и 3500 километара; или
 - ц) за четири сата или више у случају свих летова који не потпадају под тачку а) или б) ваздушни оператер ће путницима понудити:
 - 1) помоћ како је утврђено у члану 34. став (1) тачка а) и члану 34. став (2) овог закона; и
 - 2) помоћ како је утврђено у члану 34. став (1) тачка б) и члану 34. став (1) тачка ц) овог закона, када је оправдано очекивано вријеме полијетања најмање дан након времена полијетања које је претходно најављено; и
 - 3) помоћ како је утврђено у члану 33. став (1) тачка а) овог закона, када је у питању кашњење од најмање четири сата.
- (2) У сваком случају, помоћ ће се понудити у оквиру временских граница, како је то наведено у ставу (1) овог члана, а у односу на сваки распон засебно.

Члан 32.

(Право на надокнаду)

- (1) Путницима припада право на надокнаду у износу од:
 - а) 250 евра за све летове од 1500 километара или мање;
 - б) 400 евра за све летове унутар ЕСАА подручја дужине од преко 1500 километара и за све друге летове између 1500 и 3500 километара;
 - ц) 600 евра за све летове који не потпадају под тачку а) или б) овог става.
- (2) При утврђивању даљине, основа за утврђивање накнаде ће бити последње одредиште на којем ће ускраћено укрцавање и отказивање изазвати кашњење доласка путника у односу на предвиђено вријеме.
- (3) Вриједност накнаде изражене у еврима исплаћиваће се у противвриједности у конвертибилним маркама (КМ). Основ за обрачун накнаде у еврима која се плаћа у КМ јесте противвриједност девизног износа исказаног у КМ, према важећем курсу Централне банке на дан обрачуна.
- (4) Када се путницима понуди преусмјерење до њиховог крајњег одредишта кроз алтернативни лет у складу са чланом 33. овог закона, а чије вријеме доласка не премашује предвиђено вријеме доласка лета који је првобитно резервисан:
 - а) за два сата, за све летове од 1500 километара или мање; или
 - б) за три сата, за све летове унутар ЕСАА подручја дужине више од 1500 километара и све друге летове између 1500 и 3500 километара; или
 - ц) за четири сата, за све летове који не потпадају под тачку а) или б) овог става, оперативни авио-превозник може за 50% умањити надокнаду предвиђену у ставу (1) овог члана.
- (5) Надокнада из става (1) овог члана исплаћиваће се у готовини, електронским банковним трансфером, банковним налогом или банковним чеком или уз потписану сагласност путника, путничким дознакама и/или у оквиру других услуга.
- (6) Раздаљине из става (1) и (2) мјериће се методом велике кружне руте.

Члан 33.

(Право на поврат новца или преусмјерење)

- (1) Путницима ће се понудити да изаберу између:

- а) поврата новца у року од седам дана, на начин предвиђен чланом 32. став (3) овог закона, за пуни износ карте по цијени за коју је купљена, за дио или дијелове путовања који нису реализовани, и за дио или дијелове који су већ реализовани ако тај лет више не служи никаквој сврси у смислу првобитног плана путовања путника, заједно са, када је то битно, повратним летом на прву тачку полијетања, првом приликом;
 - б) преусмјерења, под сличним условима превоза, на њихово крајње одредиште, првом приликом; или
 - ц) преусмјерења, под сличним условима превоза, на њихово крајње одредиште, неког каснијег датума, по вољи путника, у зависности од расположивости сједишта.
- (2) На путнике чији летови чине дио пакет-аранжмана примјењује се став (1) тачка а) овог члана, искључујући право на надокнаду у случајевима у којима такво право произлази из Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини.
- (3) Када оперативни ваздушни оператер, у случају када одређени град, метрополу или регију опслужује неколико аеродрома, понуди путнику лет до аеродрома који је алтернатива оном за који је извршена резервација, оперативни ваздушни оператер ће сносити трошкове пребацивања путника од тог алтернативног аеродрома до аеродрома за који је извршена резервација или до неког другог оближњег одредишта које је договорено са путником.

Члан 34.

(Право на збрињавање)

- (1) Путницима ће бесплатно бити понуђени:
 - а) оброци и освјежења у разумном односу према времену чекања;
 - б) хотелски смјештај у случајевима:
 - 1) када је нужно задржати се током једне или више ноћи, или
 - 2) када је нужно задржати се дуже него што је путник намјеравао;
 - ц) превоз на релацији између аеродрома и мјеста смјештаја (хотел или нешто друго).
- (2) Поред тога, путницима ће бесплатно бити понуђена два телефонска позива, телекс или факс поруке или *e-mail*.
- (3) При примјени овог члана, оперативни ваздушни оператер мора посебну пажњу посветити потребама лица са смањеном покретљивошћу и лица која су у њиховој пратњи, као и потребама дјецe без пратње.

Члан 35.

(Смјештај у вишу или нижу класу)

- (1) Ако оперативни ваздушни оператер смјести путника у класу вишу од оне за коју је купљена карта, може да не захтијева никакво додатно плаћање.
- (2) Ако оперативни ваздушни оператер смјести путника у класу нижу од оне за коју је купљена карта, онда ће, у року од седам дана, и на начин предвиђен чланом 32. став (3) овог закона, путнику исплатити:
 - а) 30% цијене карте за све летове од 1500 километара или мање, или
 - б) 50% цијене карте за све летове унутар ЕСАА подручја од преко 1500 километара и за све друге летове између 1500 и 3500 километара; или
 - ц) 75% цијене карте за све летове који не потпадају под тачку а) и б) овог става.

Члан 36.

(Додатна накнада)

- (1) Овај закон ће се примјењивати не доводећи у питање права путника на додатну накнаду. Од такве накнаде се може одбити накнада која се додијели по овом закону.
- (2) Став (1) овог члана не примјењује се на путнике добровољце чија су права регулисана чланом 29. став (1) овог закона.

Члан 37.

(Право на поврат исплаћене накнаде)

- (1) У случајевима када ваздушни оператер плати накнаду или испуни друге обавезе предвиђене овим законом, има право да потражује накнаду од било којег лица, укључујући треће стране, у складу са важећим законом.
- (2) Овим законом се не ограничава право ваздушног оператера да потражује на поврат исплаћене накнаде новца од туристичког оператера или неког другог лица с којим ваздушни оператер има уговор.
- (3) Одредбе овог закона не ограничавају право туристичког оператера или треће стране, осим путника с којим ваздушни оператер има уговор, да потражује поврат новца или накнаду од ваздушног оператера, у складу са релевантним важећим законима.

Члан 38.

(Обавеза обавјештавања путника о њиховим правима)

- (1) Ваздушни оператер обезбјеђује да на пријавници путницима буде постављено јасно видљиво и читљиво следеће обавјештење: 'Ако вам је ускраћено укрцавање или је ваш лет отказан или одгођен на најмање два сата, на пријавници или капији за укрцавање потражите сажетак у којем су наведена ваша права, посебно у погледу накнаде и помоћи'.
- (2) Ваздушни оператер који ускраћује укрцавање или отказује лет мора сваком путнику дати писмено обавјештење у којем се наводе правила за накнаду и помоћ у складу са овим законом.
- (3) Ваздушни оператер дужан је да у року не краћем од два сата достави сваком путнику чији лет касни писмено обавјештење. Путнику се у писаној форми морају дати и контакт информације о органу надлежном за поступање по питању заштите права путника, а који је утврђен чланом 40. овог закона.
- (4) Ваздушни оператер на адекватан начин обезбјеђује обавјештење и за слијепа и слабовидна лица.

Члан 39.

(Искључивање одбацивања одговорности)

- (1) Овим законом забрањује се свако искључивање одговорности ваздушног оператера.
- (2) У случају да ваздушни оператер не поступи у складу са ставом (1) овог члана, односно не обавјести или неправилно обавјести путника о његовим правима, путник има право да покрене поступак пред надлежним судом.

Члан 40.

(Надлежни орган за поступање по питању заштите права путника)

- (1) На основу овог закона, надлежни орган за поступање по питању жалби путника који се превозе ваздухом, а чија су права угрожена, јесте Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ВНДСА).
- (2) Сваки путник који путује с аеродрома у Босни и Херцеговини на аеродроме ЕСАА подручја и обратно, те сваки путник који путује с аеродрома у Босни и Херцеговини на аеродроме у трећим земљама и обратно,

може уложити жалбу ВНДСА због кршења његових права по овом закону.

- (3) ВНДСА ће на основу овог закона донијети посебан пропис којим ће утврдити поступак за поступање по жалбама путника којим су угрожена права утврђена овим законом.

Члан 41.

(Клаузула о ограничењима)

Уговором о превозу ваздушни оператер може уговорити више износе накнада у случајевима одговорности од оних наведених у овом закону.

Члан 42.

(Ништавост одредаба уговора)

Свака одредба уговора о превозу путника, пртљага или терета којом се оператер ослобађа од одговорности или којом се одређује нижи ниво одговорности од оног прописаног овим законом је ништава и не производи правно дејство. Ништавост такве одредбе уговора о превозу путника, пртљага или терета не утиче на ваљаност осталих одредаба уговора на које се примјењује одредбе овог закона.

Члан 43.

(Слобода уговарања)

- (1) Ваздушни оператер ће одбити да закључи уговор о превозу који је противан овом закону.
- (2) Ваздушни оператер може поставити и другачије услове превоза ако они нису у супротности с одредбама овог закона.
- (3) Сви ваздушни превозници приликом продаје услуга ваздушног превоза унутар ЕСАА подручја обезбјеђују да сажетак главних одредаба уговора о превозу, којима се уређује одговорност ваздушног оператера према путницима и њиховом пртљагу, укључујући рокове за подношење тужбе за накнаду штете и могућност давања посебне изјаве о пртљагу, буде доступан путницима на свим продајним мјестима, укључујући продају путем телефона или интернета. Како би удовољили овом захтјеву за пружање информација, ваздушни превозници користитиће обавјештење, како је то наведено у члану 44. овог закона. Такав сажетак или обавјештење не може се користити као основа за подношење захтјева за надокнаду штете нити за тумачење одредаба овог закона.
- (4) Осим захтјева у вези с пружањем информација из става (1) овог члана, сви ваздушни превозници, за ваздушни превоз који се обавља или продаје, сваком путнику издају писмено обавјештење о:
 - а) граници одговорности оператера која важи за дати лет у случају смрти или повреде, уколико таква граница постоји;
 - б) граници одговорности оператера која важи за дати лет у случају уништења, губитка или оштећења пртљага, као и упозорење да путник приликом регистровања пртљага треба да упозори авио-компанију на сав пртљак чија вриједност прелази тај износ, или пртљак у цјелини треба да осигура прије путовања;
 - ц) граници одговорности оператера која важи за дати лет за штету изазвану кашњењем.
- (5) Када превоз у цјелини обављају ваздушни оператери из ЕСАА подручја, ограничења која су наведена у складу са захтјевима за пружање информација из ст. (1) и (2) јесу ограничења утврђена овим законом, осим у случају када ваздушни оператер ЕСАА подручја добровољно примјењује ограничења која су виша од ограничења прописаних овим законом.

- (6) На превоз који обављају ваздушни превозници изван ЕСАА подручја примјењују се ст. (1) и (2) овог члана, само у погледу превоза у ЕСАА подручје, из њега или у њему."

Члан 44.

(Извод о одговорности ваздушног оператера за путнике и њихов пртљаг)

Извод о одговорности ваздушног оператера према путницима и њиховом пртљагу са којима је ваздушни оператер дужан да улозна путнике гласи:

"Ово информативно обавјештење резимира правила о одговорности ваздушних оператера са ЕСАА подручја у складу са одредбама Закона о облигационим односима у цивилном ваздухопловству Босне и Херцеговине и Монреалске конвенције.

- (1) Надокнада у случају смрти или повреде
Не постоје финансијска ограничења за одговорност у случају повреде или смрти путника. Ваздушни оператер не може оспоравати захтјеве за надокнаду штете у случају када се ради о штети до износа од 113.100 SDR-a (приближни износ у локалној валути). У случају износа већег од наведеног, ваздушни оператер може оспоравати захтјев доказујући да није немарно поступао или да није крив због нечег другог.

- (2) Авансна плаћања

- а) У случају смрти или повреде путника, ваздушни оператер мора у року од 15 дана од идентификације лица, које има право на надокнаду штете, исплатити аванс који је потребан за покривање тренутних економских потреба. У случају смрти, ово авансно плаћање не смије бити мање од 16.000 SDR-a (приближни износ у локалној валути).

- б) Авансна исплата не представља признање одговорности и може се одбити од било којег накнадног износа плаћеног по основу одговорности ваздушног превозника са ЕСАА подручја, али је неповратна, осим у случајевима ако ваздушни превозник докаже да је штету изазвала, или јој је допринијела, немарност повријеђеног или преминулог путника, овај ваздушни превозник може бити ослобођен, у потпуности или дјелимично, одговорности у складу са важећим законима, или у околностима када се накнадно докаже да је лице, које је примило авансну исплату, својим немаром изазвало или допринијело штети или да се не ради о лицу које има право на накнаду.

- (3) Кашњење путника

У случају кашњења путника, ваздушни оператер је одговоран за штету осим ако је предузео све разумне мјере како би избјегао штету или ако није било могуће предузети такве мјере. Одговорност у случају кашњења путника је ограничена на 4.694 SDR-a (приближни износ у локалној валути).

- (4) Кашњење пртљага

У случају кашњења пртљага, ваздушни оператер је одговоран за штету осим ако је предузео све разумне мјере како би избјегао штету или ако није било могуће предузети такве мјере. Одговорност у случају кашњења пртљага је ограничена на 1.131 SDR-a (приближни износ у локалној валути).

- (5) Уништење, губитак или оштећење пртљага

Ваздушни оператер је одговоран за уништење, губитак или оштећење пртљага до износа од 1.131 SDR-a (приближни износ у локалној валути). У случају

регистрованог пртљага, ваздушни оператер је одговоран чак и ако није крив, осим ако је пртљаг био неисправан. У случају пртљага који није регистрован, оператер је одговоран само ако је крив.

- (6) Виша ограничења одговорности за пртљаг

Путник има право на више ограничење одговорности ако најкасније при регистрацији да посебну изјаву и плати додатну накнаду.

- (7) Жалбе у вези са пртљагом

Ако је пртљаг оштећен, ако касни или је изгубљен или уништен, путник мора писати и жалити се ваздушном оператеру што је прије могуће. У случају оштећења регистрованог пртљага, путник мора писати и жалити се у року од седам дана, а у случају кашњења у року од 21 дана, у оба случаја од датума на који је пртљаг био предат путнику.

- (8) Одговорност уговорних и стварних оператера

Ако ваздушни оператер који заиста изводи лет није и уговорни ваздушни оператер, путник има право да упути жалбу или да поднесе захтјев за накнаду штете против било којег од њих. Уколико је на карти назначено име или код ваздушног оператера, тај је ваздушни оператер уговорни оператер.

- (9) Рок за подношење тужбе

Тужба за накнаду штете мора се поднијети у року од двије године од датума доласка ваздухоплова или од датума када је ваздухоплов требало да слети.

- (10) Основ за информације

Основ за описана правила је Монреалска конвенција од 28. маја 1999. године и Закон о облигационим односима у цивилном ваздухопловству Босне и Херцеговине."

Члан 45.

(Основ за потраживања одштете)

Свако потраживање накнаде штете лица које има право на накнаду штете на основу овог закона, уговора о превозу или је проистекло из пресуде о почињеном кривичном дјелу подлијеже условима и ограничењима одговорности на начин утврђен овим законом.

Члан 46.

(Запослени и представници ваздушног оператера)

- (1) Запослени или представник ваздушног оператера против којег је покренута тужба због накнаде штете, на основу овог закона, може се ослободити од одговорности ако докаже да је за ваздушног оператера радио у оквиру својих овлашћења. Запослени или представник ваздушног оператера има право да се позива на ограничења од одговорности за насталу штету на која се позива и оператер у складу с овим законом.

- (2) Акумулирање износа накнаде штете од ваздушног оператера, његових службеника и представника неће прелазити утврђене износе ограничења од одговорности за насталу штету, утврђена овим законом.

- (3) Осим у погледу превоза терета, одредбе ст. (1) и (2) овог члана не примјењују се ако се докаже да је штета проистекла из поступка или омашке службеника или представника почињених с намјером да се изазове штета или несмотрено и знајући да ће вјероватно доћи до штете.

Члан 47.

(Благовремено обавјештење о жалби)

- (1) Ако лице овлашћено да прими предати пртљаг или терет изврши пријем без приговора, то је доказ *prima facie* да је пртљаг или терет достављен у добром стању и у складу са документом о превозу или у извјештају

садржаном у неком другом документу који се спомиње у члану 5. став (2) и члану 6. став (2) овог закона.

- (2) У случају оштећења, лице одговорно за испоруку мора приговорити ваздушном оператеру одмах након што уочи оштећење, и то, у случају пртљага, најкасније седам дана од дана пријема, или у случају терета, 14 дана од дана пријема. У случају закашњења, приговор се мора уложити најкасније у року од 21 дан од дана када су пртљак или терет стављени њој или њему на располагање.
- (3) Сваки приговор се мора уложити у писаној форми и бити предат или отправљен у горе прописаном року.
- (4) Ако се у горе наведеном року не уложи приговор, против оператера се неће предузимати никаква радња, осим у случају преваре коју је оператер починио.

Члан 48.

(Смрт одговорног лица)

У случају смрти одговорног лица ваздушног оператера, оштећени подноси тужбу за накнаду штете против његовог наследника.

Члан 49.

(Надлежности)

- (1) Захтјев за накнаду штете оштећени подноси надлежном суду на територији Босне и Херцеговине.
- (2) У случају смрти или повреде путника, оштећени може поднијети захтјев за накнаду штете надлежном суду на територији Босне и Херцеговини, или на територији државе у којој је путник у тренутку несреће имао своје стално пребивалиште, а према којој и од које оператер саобраћа у превозу путника ваздухом или својим ваздухопловом или ваздухопловом другог ваздухопног оператера на основу комерцијалног споразума, у којој тај оператер обавља превоз путника ваздухом и у којој ваздушни оператер изнајмљује или посједује просторије или их изнајмљује или посједује други оператер с којим је наведени оператер потписао комерцијални споразум.

Члан 50.

(Арбитража)

- (1) Подлијежући одредбама овог члана, потписнице уговора о превозу терета могу навести да ће сваки спор који се односи на одговорност оператера, у складу са овим законом, бити ријешен арбитражом. Такав договор ће бити у писаној форми.
- (2) Арбитражни поступак ће се, по нахођењу стране која га потражује, одржати у једном од судова наведених у члану 49. овог закона.
- (3) Арбитар или арбитражни трибунал ће примјенити одредбе овог закона.
- (4) Одредбе става (2) и (3) овог члана сматраће се дијелом сваке арбитражне клаузуле или споразума и сваки услов такве клаузуле или споразума, који није у складу са овим законом, биће поништен.

Члан 51.

(Узастопни превоз)

- (1) Узастопни оператери дужни су да се придржавају одредаба овог закона.
- (2) Путник или лице које има право на накнаду штете подноси захтјев за накнаду штете против оператера који је вршио превоз током којег је дошло до несреће, догађаја или кашњења, осим када је изричитим споразумом између узастопних оператера први оператер преузео одговорност за цијело путовање.
- (3) У вези с пртљагом или теретом, путник или пошиљалац има право на поступак против првог оператера, и

путник или прималац, који има право на доставу, има право на поступак против последњег оператера, и надаље, свако од њих може повести поступак против оператера који је вршио превоз у току којег је дошло до уништења, губитка, оштећења или закашњења. Ови превозници су заједно и појединачно одговорни путнику или пошиљаоцу или примаоцу.

Члан 52.

(Право на наплату штете од трећег лица)

Ако је штету у превозу путника, пртљага или терета проузроковало треће лице, оператер који је надокнадио штету путнику или лицу које има право на надокнаду штете има право да покрене поступак за поврат исплаћене накнаде против трећег лица које је проузроковало штету.

ПОГЛАВЉЕ IV - ЛИЦА СА СМАЊЕНОМ ПОКРЕТЉИВОШЋУ ИЛИ ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

Члан 53.

(Путници са смањеном покретљивошћу или путници са посебним потребама)

- (1) Ваздушни оператер дужан је да обезбиједи предност приликом превоза, укцавања на или искрцавања са ваздухоплова путницима са смањеном покретљивошћу или путницима са посебним потребама и њиховој пратњи, као и дједи без пратње родитеља или староца, у односу на друге путнике.
- (2) Ваздушни оператер дужан је да, у случајевима ускраћеног укцавања, отказивања или кашњења лета у било ком трајању, лицима из става (1) овог члана обезбиједи право на збрињавање у складу са чланом 34. овог закона.
- (3) Овим законом успостављају се правила за пружање помоћи путницима из става (1) овог члана, без дискриминације.
- (4) Одредбе овог закона примјењују се на путнике из става (1) овог члана која користе комерцијалне путничке услуге у ваздушном саобраћају при одласку с аеродрома, транзиту кроз аеродром или доласку на аеродром, када се тај аеродром налази на територији Босне и Херцеговине.
- (5) Овај закон се не односи на права путника утврђена чл. 79 - 90. Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини и на права путника утврђена чл. 28 - 31. овог закона.

Члан 54.

(Спречавање одбијања превоза)

Ваздушни оператер или његов представник, приликом превоза путника из члана 53. става (1) овог закона, мора:

- а) прихватити резервацију за лет са аеродрома или на аеродром на који се примјењује овај закон;
- б) извршити укцавање на ваздухоплов на аеродрому на који се примјењује овај закон, под условом да путник посједује важећу карту и резервацију.

Члан 55.

(Одступања, посебни услови и информисање)

- (1) Без обзира на одредбе члана 54. овог закона, ваздушни оператер или његов заступник или туристички оператер могу одбити, по основу инвалидитета или смањене покретљивости, да прихвате резервацију од лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу, или да такво лице укрцају:
 - а) ако је то у сврху задовољења важећих захтјева у вези са безбједношћу летења установљених међународним правом, Споразумом о ЕСАА, Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине

- или у сврху задовољења захтјева у вези са безбједношћу летења које је установио орган који је предметном ваздушном оператеру издао ваздушни оперативни сертификат (АОС);
- б) ако величина ваздухоплова или његових врата чини физички немогућим укрцавање или превоз предметног лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу.
- (2) У случају одбијања да прихвати резервацију по основу који је наведен под тачком а) или б) из става (1) овог члана, ваздушни оператер, његов заступник или туристички оператер дужни су да се потруде и предметном лицу предложи прихватљиву алтернативу.
- (3) Лицу са инвалидитетом или лицу са смањеном покретљивошћу, којем је ускраћено укрцавање на основу његове инвалидности или смањене покретљивости, те било којем лицу које је у пратњи наведеног лица у складу са ставом (2) овог члана, мора бити понуђено право на надокнаду трошкова или преусмјерење како је утврђено у члану 33. овог закона. Право на могућност повратног лета или преусмјерење зависи од тога да ли су задовољени сви захтјеви по питању безбједности летења.
- (4) Под истим условима наведеним у ставу (1), тачка а) овог члана, ваздушни оператер или његов заступник или туристички оператер могу захтијевати од лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу да имају пратњу другог лица које је оспособљено за пружање неопходне помоћи предметном лицу.
- (5) Ваздушни оператер или његов заступник дужни су да учине јавно доступним, у приступачним форматима и бар на истим језицима као и информације које су доступне другим путницима, правила у вези са безбједношћу летења, које примјењују на превоз лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу, као и сва евентуална ограничења која се односе на њихов превоз или опрему за кретање због величине ваздухоплова. Туристички оператер је дужан да таква правила и ограничења објави за летове који су укључени у туристичке пакет-аранжмане које организује, продаје или нуди на продају.
- (6) У случају да ваздушни оператер или његов заступник користе одступања из става (1) или (2) овог члана, дужни су да о разлозима таквог поступања одмах обавијесте лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу. Ваздушни оператер, његов заступник или туристички оператер дужни су да, на захтјев, писмено доставе ове разлоге предметном лицу са инвалидитетом или лицу са смањеном покретљивошћу у року од пет радних дана од пријема захтјева.

Члан 56.

(Одређивање долазних и одлазних тачака)

- (1) У сарадњи са корисницима аеродрома, посредством комитета корисника аеродрома, као и релевантним организацијама које заступају лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу, управни орган аеродрома дужан је да, узимајући у обзир локалне околности, одреди долазне и одлазне тачке у оквиру границе аеродрома или на мјесту које је под директним контролом управног органа, и унутар и изван терминалних зграда, на којим лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу могу лако најавити свој долазак на аеродром и затражити помоћ

- (2) Долазне и одлазне тачке из става (1) овог члана морају бити јасно обиљежене и пружати основне информације о аеродрому, у приступачним форматима.

Члан 57.

(Пренос информација)

- (1) Ваздушни превозници, њихови заступници и туристички оператери дужни су да предузму све неопходне мјере за пријем, на свим својим продајним тачкама на територији држава потписница Споразума о ЕСАА, укључујући телефонску и интернетску продају, обавјештења о потреби за добијањем помоћи упућених од лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу.
- (2) У случају да ваздушни оператер или његов заступник приме обавјештење о потреби за добијањем помоћи најмање 48 сати прије објављеног одласка лета, дужни су да ову информацију пренесу најмање 36 сати прије објављеног времена одласка лета:
- а) управним органима одлазног, долазног и транзитног аеродрома, и
- б) оперативном ваздушном оператеру, ако резервација није извршена код тог оператера, осим ако идентитет оперативног ваздушног оператера није познат у вријеме пријема обавјештења, а у том случају се информација преноси чим то буде изводљиво.
- (3) У свим случајевима осим оног који је наведен у ставу (2) овог члана, ваздушни оператер или његов заступник или туристички оператер дужни су да информацију пренесу што је прије могуће.
- (4) Чим буде могуће након одласка лета, оперативни ваздушни оператер дужан је да обавијести управни орган одредишног аеродрома, ако се налази на територији ЕСАА подручја, о броју лица са инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу која су укрцана на тај лет и којима је неопходна помоћ утврђена у члану 67. овог закона, као и о природи те помоћи.

Члан 58.

(Право на помоћ на аеродромима)

- (1) По доласку лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу на аеродром ради путовања ваздушним саобраћајем, управни орган аеродрома дужан је да обезбиједи пружање помоћи како је утврђено чланом 67. овог закона на начин да се лицу омогући лет за који посједује резервацију, под условом да је обавјештење о посебним потребама тог лица за добијање помоћи упућено предметном ваздушном оператеру или његовом заступнику или туристичком оператеру најмање 48 сати прије објављеног времена одласка лета. Овим обавјештењем обавезно је обухватити и повратни лет, ако су одлазни лет и повратни лет уговорени са истим ваздушним оператером.
- (2) У случају потребе за псом помагачем, он се обезбјеђује под условом да је о томе упућено обавјештење ваздушном оператеру или његовом заступнику или туристичком оператеру у складу с важећим правилима која обухватају превоз паса помагача у ваздухоплову, ако таква правила постоје.
- (3) Ако није достављено обавјештење у складу са ставом (1) овог члана, управни орган дужан је да предузме све што је у његовој моћи да обезбиједи помоћ како је утврђено чланом 67. овог закона на начин да се предметном лицу омогући лет за који има резервацију.

- (4) Одредбе овог става важе под условом да:
- а) се лице појави на пријавном шалтеру:
 - 1) у вријеме које је унапријед и написмено (укључујући и електронска средства) одредио ваздушни оператер или његов заступник или туристички оператер, или
 - 2) ако није наведено вријеме, најкасније један сат прије објављеног времена одласка, или
 - б) лице дође на мјесто у оквиру границе аеродрома које је утврђено у складу са чланом 56. овог закона:
 - 1) у вријеме које је унапријед и написмено (укључујући и електронска средства) одредио ваздушни оператер или његов заступник или туристички оператер, или
 - 2) ако вријеме није наведено, најкасније два сата прије објављеног времена одласка.
- (5) Када лице са инвалидитетом или лице са смањеном покретљивошћу има транзитни лет преко аеродрома на који се примјењује овај закон, или је од ваздушног оператера или туристичког оператера пребачено са лета за који има резервацију на други лет, управни орган дужан је да обезбиједи пружање помоћи како је утврђено чланом 67. овог закона на начин да се лицу омогући да искористи лет за који има резервацију.
- (6) По доласку ваздушним превозом лица са инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу на аеродром за који важи овај закон, управни орган аеродрома дужан је да обезбиједи пружање помоћи како је утврђено чланом 67. овог закона на начин да се лицу омогући да стигне до одлазне тачке с аеродрома на коју упућује члан 56. овог закона.
- (7) Пружена помоћ мора, у мјери у којој је то изводљиво, бити одговарајућа у односу на посебне потребе предметног путника.

Члан 59.

(Одговорност за помоћ на аеродромима)

- (1) Управни орган аеродрома је одговоран да обезбиједи пружање помоћи како је утврђено чланом 67. овог закона без додатне наплате лицима са инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу.
- (2) Управни орган може самостално обезбиједити наведену помоћ. Алтернативно, у испуњавању своје одговорности, и под условом да се увијек испоштују квалитативни стандарди наведени у члану 60. став (1) овог закона, управни орган може уговорно ангажовати једну или више страна за пружање наведене помоћи. У сарадњи са корисницима аеродрома, посредством комитета корисника аеродрома гдје је установљен, управни орган може у такав уговорни аранжман ући самоиницијативно или на захтјев, који може доћи и од ваздушног оператера, водећи рачуна о постојећим услугама на предметном аеродрому. У случају да одбије такав захтјев, управни орган је дужан да да писмено образложење.
- (3) Управни орган аеродрома може од корисника аеродрома захтијевати плаћање посебне накнаде у сврху финансирања помоћи лицима из става (1) члана 53. овог закона.
- (4) Ова посебна накнада мора бити умјерена, усклађена са трошковима, транспарентна и утврђена од управног органа аеродрома у сарадњи са корисницима аеродрома, посредством комитета корисника аеродрома, ако је установљен, или било којег другог одговарајућег субјекта. Корисници аеродрома међусобно дијеле плаћање накнаде у пропорцији с укупним бројем свих

- путника које сваки од њих превезе на и с предметног аеродрома.
- (5) Управни орган аеродрома дужан је да раздвоји рачуне за активности у вези с помоћу која се пружа лицима с инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу од рачуна за друге активности, у складу са текућом пословном праксом.
 - (6) Управни орган аеродрома дужан је да корисницима аеродрома, посредством комитета корисника аеродрома, ако је установљен, или другог одговарајућег субјекта, као и извршном органу или органима наведеним у члану 65. овог закона, стави на располагање ревидирани годишњи преглед наплаћених накнада и начињених трошкова у погледу помоћи која је пружена лицима с инвалидитетом и лицима са смањеном покретљивошћу.

Члан 60.

(Квалитативни стандарди за пружање помоћи)

- (1) С изузетком аеродрома чији је годишњи промет мањи од 150 000 комерцијалних кретања путника, управни орган дужан је да утврди квалитативне стандарде за пружање помоћи, како је утврђено у члану 67. овог закона, и одреди захтјеве у вези са ресурсима за испуњавање наведених стандарда, у сарадњи са корисницима аеродрома, посредством комитета корисника аеродрома, ако је установљен, и организацијама које представљају путнике с инвалидитетом и путнике са смањеном покретљивошћу.
- (2) При утврђивању таквих стандарда, обавезно треба водити рачуна о међународно признатим политикама и кодексима понашања у погледу олакшавања превоза лицима с инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу, нарочито ЕСАС-овог Кодекса доброг понашања приликом прихвата и отпремања лица са смањеном покретљивошћу.
- (3) Управни орган аеродрома дужан је да објави своје квалитативне стандарде.
- (4) Ваздушни оператер и управни орган аеродрома могу постићи договор да, за путнике које ваздушни оператер превози до и са аеродрома, управни орган пружа помоћ већег стандарда од стандарда утврђених у ставу (1) овог члана или да пружа додатне услуге у односу на оне које су утврђене у члану 67. овог закона.
- (5) У сврху финансирања било којег од поменутих договора, управни орган може ваздушном кориснику наметнути плаћање одређене накнаде поред оне која је утврђена чланом 59. став (3) овог закона, која мора бити транспарентна, усклађена са трошковима и утврђена након консултација са предметним ваздушним оператером.

Члан 61.

(Помоћ ваздушних оператера)

Ваздушни оператер дужан је да пружа помоћ из члана 68. овог закона без додатне наплате од лица с инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу који одлазе са, долазе на или су у транзиту кроз аеродром за који важи овај закон под условом да предметно лице испуњава услове из члана 58. став (1), (2) и (4) овог закона.

Члан 62.

(Обука)

Ваздушни превозници и управни органи аеродрома дужни су да обезбиједи:

- а) да све њихово особље, укључујући и особље које упошљава било који подуговарач, које директно пружа помоћ лицима с инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу, посједује знање о

томе како испунити потребе лица са различитим инвалидитетима или смањеном покретљивошћу;

- б) обуку о једнакости инвалидних лица и свијести о инвалидности за све особље које ради на аеродрому које се директно бави путницима;
- ц) да сви нови запосленици, након запошљавања, похађају обуку у вези са инвалидношћу, као и да им се обезбиједе курсевни освјежавања знања према потреби.

Члан 63.

(Надокнада за изгубљена или оштећена инвалидска колица, другу опрему за кретање и помоћна средства)

У случају да се инвалидска колица или друга опрема за кретање или помоћна средства изгубе или оштете за вријеме њиховог прихвата и отпреме на аеродрому или превоза у ваздухоплову, путнику којем припада предметна опрема даје се надокнада у складу са правилима међународног права, одредбама Споразума о ЕСАА и овог закона.

Члан 64.

(Ограничавање или одбијање обавеза)

Ваздушни оператер или његов представник не смију ограничити нити одбити своје обавезе према путницима из става (1) члана 53. овог закона.

Члан 65.

(Извршни орган и његови задаци)

- (1) Овим законом утврђује се да је ВНДСА надлежно тијело које се бави питањима надзора над спровођењем одредаба овог закона о правима лица с инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу.
- (2) ВНДСА према потреби предузима неопходне мјере да се обезбиједи поштовање права лица с инвалидитетом и лица са смањеном покретљивошћу, укључујући поштовање стандарда наведених у члану 60. став (1) овог закона.
- (3) ВНДСА је дужна да, по потреби, у складу са ставом (1) овог члана, обезбиједи задовољавајућу примјену члана 59. овог закона, укључујући и одредбе о наплати накнада да би се избјегла неравноправна конкуренција.

Члан 66.

(Поступак у случају приговора)

- (1) Путник из члана 53. став (1) овог закона, који сматра да је ваздушни оператер или његов представник или управни орган аеродрома поступио противно одредбама чл. 53 - 64. овог закона, обратиће им се приговором са захтјевом за остваривање права путника са смањеном покретљивошћу или са посебним потребама, прописаних овим законом.
- (2) Ако ваздушни оператер или његов представник или управни орган аеродрома не поступи по приговору и захтјеву путника из члана 53. став (1) овог закона, он може уложити жалбу о наводној повреди ВНДСА.
- (3) Ако је за поступање по жалби надлежан орган друге државе, ВНДСА је дужна да прослиједи жалбу органу те државе на поступање.
- (4) ВНДСА је дужна да предузме мјере да путници са смањеном покретљивошћу или путници са посебним потребама буду обавијештени о својим правима по овом закону, као и о могућности улагања жалбе ВНДСА.

Члан 67.

(Помоћ путницима са смањеном покретљивошћу и путницима са посебним потребама)

- (1) Ваздушни оператер и управни орган аеродрома дужни су да пруже помоћ која је неопходна да се путницима са

смањеном покретљивошћу и путницима са посебним потребама омогући да:

- а) најаве свој долазак на аеродром и захтјев за помоћ на за то означеним тачкама унутар и ван терминалних зграда наведених у члану 56. овог закона;
- б) се крећу од означене тачке до пријавног пулта;
- ц) се пријаве и региструју пртљаг;
- д) дођу од пријавног пулта до ваздухоплова, уз завршавање имиграционих, царинских и безбједносних процедура;
- е) се укрцају у ваздухоплов, уз обезбијеђен лифт, инвалидска колица или другу неопходну помоћ, по потреби;
- ф) дођу од врата ваздухоплова до својих сједишта;
- г) смјесте и узму свој пртљаг у ваздухоплову;
- х) дођу од својих сједишта до врата ваздухоплова;
- и) се искрцају из ваздухоплова, уз обезбијеђен лифт, инвалидска колица или другу неопходну помоћ, по потреби;
- ј) дођу од ваздухоплова до простора за преузимање пртљага и узму свој пртљаг, уз завршавање имиграционих, царинских и безбједносних процедура;
- к) дођу од простора за преузимање пртљага до означене тачке;
- л) стигну на везани лет када су у транзиту, уз помоћ и на ваздушној и на земаљској страни, као и у оквиру и између терминала, према потреби;
- м) дођу до тоалета, ако је потребно.
- (2) Када путнику са смањеном покретљивошћу или путнику са посебним потребама помоћ пружа лице које је у његовој пратњи, том лицу се, на захтјев, мора дозволити пружање неопходне помоћи на аеродрому, као и приликом укрцавања и искрцавања.
- (3) За прихват и отпрему неопходне опреме за кретање путнику са смањеном покретљивошћу или путнику са посебним потребама, укључујући и електрична колица, путници из члана 53. став (1) дужни су обавијестити ваздушног оператера и управни орган аеродрома најраније 48 сати прије лета.
- (4) У случају привремено изгубљене или оштећене опреме неопходне за кретање путника са смањеном покретљивошћу или путника са посебним потребама, укључујући и електрична инвалидска колица, ваздушни оператер дужан је да обезбиједи замјену изгубљене или оштећене опреме, укључујући и електрична инвалидска колица.
- (5) Ваздушни оператер и управни орган аеродрома дужни су да изврше и прихват и отпрему сертификованих паса помагача.
- (6) Ваздушни оператер дужан је да путнику са смањеном покретљивошћу или путнику са посебним потребама достави све информације потребне за лет у одговарајућој форми.

Члан 68.

(Помоћ ваздушних превозника)

- (1) Ваздушни оператери ће обезбиједити превоз признатих паса помагача у кабини посебним прописима донесеним у складу са овим законом.
- (2) Поред медицинске опреме, ваздушни оператер ће обезбиједити превоз највише два комада опреме за кретање по једном лицу са инвалидитетом или лицу са смањеном покретљивошћу, укључујући електрична инвалидска колица, за што је потребно упозорење 48 сати унапријед, и која подлијеже евентуалним

просторним ограничењима у ваздухоплову, као и примјени одговарајућих прописа који се тичу опасног терета.

- (3) Ваздушни оператери ће обезбиједити достављање битних информација у вези са летом, у приступачним форматима.
- (4) Ваздушни оператер ће учинити све у оквиру својих могућности да се, на захтјев, ред сједења постави тако да задовољи потребе лица с инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу а у складу са безбједносним захтјевима и расположивошћу.
- (5) Ваздушни оператер ће обезбиједити помоћ у одласку у тоалет, ако је потребно.
- (6) Када лицу с инвалидитетом или лицу са смањеном покретљивошћу помоћ пружа лице из његове пратње, ваздушни оператер ће учинити све у оквиру својих могућности да том лицу обезбиједи сједиште одмах поред предметног лица с инвалидитетом или лица са смањеном покретљивошћу.

ПОГЛАВЉЕ V - КОМБИНОВАНИ ПРЕВОЗ

Члан 69.

(Комбиновани превоз)

У случају комбинованог превоза који се дијелом обавља ваздухом, а дијелом било којом другом врстом превоза, одредбе овог закона се, сагласно члану 22. став (4) овог закона, примјењују само на превоз ваздухом, под условом да је превоз ваздухом један од услова наведених у члану 1. овог закона."

ПОГЛАВЉЕ VI - ПРЕВОЗ ВАЗДУХОМ КОЈИ ОБАВЉА ЛИЦЕ КОЈЕ НИЈЕ ОПЕРАТЕР ПО УГОВОРУ

Члан 70.

(Уговорени и стварни оператер)

Одредбе овог поглавља примјењују се на уговор између уговореног оператера с којим је путник или пошиљалац закључио уговор о превозу и стварног оператера.

Члан 71.

(Појединачна одговорност уговореног и стварног оператера)

Уговорени и стварни оператер за штету проузроковану путницима, пртљагу или терету одговарају у складу с одредбама овог закона. Уговорени оператер одговара за штету у односу на цјелокупни превоз, док стварни оператер одговара само за превоз који обавља.

Члан 72.

(Узајамна одговорност)

- (1) Поступци и превиди садашњег оператера и његових службеника и заступника који дјелују у оквиру својих надлежности, сматраће се, у односу на превоз који је обавио садашњи оператер, поступцима и превидима оператера по уговору.
- (2) Поступци и превиди оператера по уговору и његових службеника и заступника који дјелују у оквиру својих надлежности, такође ће се, у односу на превоз који је обавио садашњи оператер, сматрати поступцима и превидима оператера по уговору. Без обзира на већ наведено, ниједан такав поступак или превид неће изложити садашњег оператера одговорности која прелази износе наведене у члану 26, 27. и 41. овог закона. Било који специјални споразум према којем оператер по уговору преузима обавезе које нису наметнуте овим законом или било које одрицање права или овлашћења пренесених овим законом или било која специјална изјава о улагању у доставу на одредиште, која је обрађена у члану 26. овог закона, неће утицати на садашњег оператера осим ако се он сагласи с тим.

Члан 73.

(Захтјеви и приговори)

Сви захтјеви или приговори које путник или лице које има право на накнаду штете подносе у складу с овим законом против уговореног оператера подједнако се односе и на стварног оператера, за превоз који је он обавио.

Члан 74.

(Службеници и представници)

У вези са превозом који обавља садашњи оператер, сваком службенику или представнику тог оператера или оператера по уговору ће, ако докажу да су дјеловали у оквиру својих овлашћења, бити дозвољено да искористе услове и ограничења одговорности који се, у складу с овим законом, примјењују на оператера чији су службеник или представник, осим ако се докаже да су дјеловали на начин који их спречава да се позову на ограничења одговорности у складу с овим законом.

Члан 75.

(Прикупљање одштете)

У погледу превоза који обавља садашњи оператер, прикупљање износа које је могуће вратити од тог оператера и оператера по уговору, и од њихових службеника и представника који дјелују у оквиру својих овлашћења, неће прелазити највећи износ који је, у складу с овим законом, могуће добити било од оператера по уговору или садашњег оператера, али ниједно од поменутих лица неће бити одговорно за исплату суме која прелази ограничење које се може примјенити на то лице.

Члан 76.

(Прималац захтјева)

- (1) У погледу превоза који обавља садашњи оператер, може се, по нахођењу тужиоца, против тог оператера или оператера по уговору, или против обојице заједно или одвојено, покренути поступак за наплату штете.
- (2) Ако се поступак покрене само против једног од оператера, тај оператер ће имати право да затражи да и други оператер буде укључен у поступак, при чему ће процедура и њени резултати бити уређени у складу са законом суда који обрађује предмет.

Члан 77.

(Додатна судска надлежност)

Сваки поступак за наплату штете мора бити покренут, по тужби тужиоца, на територији једне од уговорних страна, било пред судом пред којим се поступак може покренути против оператера по уговору, како је и наведено у члану 49. овог закона или на суду који има судску надлежност у мјесту у којем садашњи оператер има боравиште или главно сједиште пословања.

Члан 78.

(Ништавост одредаба уговора)

Одредбе уговора којим се уговорени или стварни оператер ослобађају од одговорности за штету или којим се одређује нижи износ накнаде штете од оног утврђеног овим законом су ништаве. Ништавост тих одредаба уговора неће утицати на ваљаност осталих одредаба уговора о превозу које су у складу с овим законом.

Члан 79.

(Узајамни односи између оператера по уговору и садашњег оператера)

Осим оног што је наведено у члану 76. овог закона, ниједан члан из овог поглавља неће утицати на права и обавезе између самих оператера, укључујући право на поврат средстава или накнаду штете.

Члан 80.

(Обавезна примјена)

На уговоре закључене између стварних и уговорених оператера обавезно се примјењују одредбе овог закона.

ПОГЛАВЉЕ VII - ОСИГУРАЊЕ

Члан 81.

(Осигурање)

- (1) Ваздушни оператер ће имати одговарајуће осигурање које ће обухватити њихову одговорност коју имају у складу са овим законом. Босна и Херцеговина, путем ВНДСА, може тражити од оператера који обавља превоз на њеној територији, да достави доказ о томе да одржава одговарајуће осигурање које обухвата његову одговорност коју има у складу са овим законом и међународним прописима на којим се заснива овај закон.
- (2) Циљ овог закона је утврђивање минималних захтјева у вези са осигурањем за ваздушне оператере и оператере ваздухоплова у погледу путника, пртљага, терета и трећих страна.
- (3) У погледу превоза поште, захтјеви за осигурањем су они који су утврђени правилником о радној дозволи ваздушног оператера и заједничким правилима за обављање ваздушног превоза.

Члан 82.

(Обим примјене)

- (1) Овај закон примјењује се на све ваздушне оператере чији ваздухоплови лете из Босне и Херцеговине, према Босни и Херцеговини, и преко територије Босне и Херцеговине.
- (2) Овај закон не примјењује се на:
 - а) државне ваздухоплове;
 - б) макете ваздухоплова са МТОМ масом мањом од 20 кг;
 - ц) летјелице које полијећу без сопственог погона (укључујући моторне параглајдере и змајеве);
 - д) везане балоне;
 - е) папирне змајеве;
 - ф) падобране;
 - г) ваздухоплове, укључујући једрилице, са МТОМ масом мањом од 500 кг, и микролаке летјелице које се користе:
 - 1) у некомерцијалне сврхе, или
 - 2) за локалну наставу летења која не обухвата прелажење међународних граница.

Члан 83.

(Принципи осигуравања)

- (1) Ваздушни оператери и оператери ваздухоплова из члана 82. овог закона дужни су да, у складу с овим законом, буду осигурани по питању карактеристичне ваздухопловне одговорности у погледу путника, пртљага, терета и трећих страна. Осигураним ризицима морају се обухватити дјела рата, тероризма, отмице, саботаже, незаконитог заузимања ваздухоплова и грађанских немира.
- (2) Ваздушни оператери и оператери ваздухоплова дужни су да обезбиједи осигуравајућу заштиту за сваки лет, без обзира да ли ваздухоплов користе на основу права власништва или на основу уговора о најму или заједничким или франшизним операцијама, заједничког коришћења кодова или било којег другог споразума исте природе.

Члан 84.

(Испуњавање услова)

- (1) Ваздушни оператери и, када је неопходно, оператери ваздухоплова, како је наведено у члану 82. овог закона, дужни су да покажу да поштују захтјева у вези са осигурањем утврђеним овим законом на начин да ВНДСА доставе примјерак увјерења о осигурању или други доказ о важећем осигурању.
- (2) Изузетно од става (1) овог члана, држава потписница Споразума о ЕСАА преко које се врше летови може захтијевати да ваздушни оператери и оператери ваздухоплова из члана 82. овог закона предоче доказе о важећем осигурању у складу с овим законом.
- (3) За потребе ваздушних оператера изван ЕСАА подручја и оператера ваздухоплова који користе ваздухоплове регистроване изван тог подручја, достављање доказа о осигурању је довољно за ВНДСА, не доводећи у питање примјену члана 88. став (5) овог закона.
- (4) За потребе овог члана, "држава потписница Споразума о ЕСАА" означава државу потписницу Споразума о ЕСАА која је одобрила радну дозволу ваздушном превознику из ЕСАА подручја или државу потписницу Споразума о ЕСАА у којој је ваздухоплов предметног оператера ваздухоплова регистрован. За ваздушне превознике изван ЕСАА подручја и оператере ваздухоплова који користе ваздухоплове регистроване изван ЕСАА подручја, "држава потписница Споразума о ЕСАА" означава државу потписницу Споразума о ЕСАА према којој или из које се обављају летови.

Члан 85.

(Осигурање у погледу одговорности за путнике, пртлаг и терет)

- (1) У погледу превоза путника, минимална сума осигурања за одговорност ваздушног оператера који обавља комерцијалне летове је 250.000 SDR-а по путнику.
- (2) У погледу превоза пртљага, минимална сума осигурања за одговорност ваздушног оператера који обавља комерцијалне летове је 1.131 SDR-а по путнику.
- (3) У погледу превоза терета, минимална сума осигурања за одговорност ваздушног оператера који обавља комерцијалне летове је 19 SDR-а по килограму.
- (4) Ставови (1), (2) и (3) не примјењују се на летове изнад територије Босне и Херцеговине које изводе ваздушни оператери изван ЕСАА подручја и оператери ваздухоплова који користе ваздухоплове регистроване изван тог подручја, а који не укључују слијетања у или полијетања с те територије.

Члан 86.

(Осигурање у погледу одговорности за треће стране)

- (1) У погледу одговорности за треће стране, минимална осигуравајућа заштита по инциденту, за сваки појединачни ваздухоплов, износи:

Категорија	МТОМ (kg)	Минимално осигурање (милиона SDR-а)
1	< 500	0,75
2	< 1 000	1,5
3	< 2 700	3
4	< 6 000	7
5	< 12 000	18
6	< 25 000	80
7	< 50 000	150
8	< 200 000	300
9	< 500 000	500
10	≥ 500 000	700

- (2) Ако у било ком тренутку осигуравајућа заштита за штете према трећим странама, услед ризика од рата или

тероризма, није доступна било којем ваздушном оператеру или оператеру ваздухоплова на основу појединачне несреће, тај ваздушни оператер или оператер ваздухоплова може испунити своју обавезу за осигуравање таквих ризика на начин да изврши осигуравање на укупној основи.

- (3) Вриједности наведене у овом члану се могу мијењати, према потреби, у случајевима када се за тим укаже потреба у измјенама и допунама одговарајућих међународних уговора.

Члан 87.

(Изузеће)

Изузеће од одредбе члана 86. овог закона за ваздухоплове који се не користе у комерцијалне сврхе, односно који се користе за обуку пилота, спортско или аматерско летење и који се користе само за лет унутар ваздушног простора Босне и Херцеговине, представља најнижа сума осигурања по једном штетном догађају, која не може бити нижа од:

за ваздухоплове којима МТОМ износи:

- мање од 200 kg	8.000 SDR-a
- мање од 500 kg	25.000 SDR-a
- мање од 1.000 kg	50.000 SDR-a
- мање од 2.700 kg	80.000 SDR-a

Члан 88.

(Спровођење и санкције)

- (1) ВНДСА дужна је да обезбједи да ваздушни оператери и оператери ваздухоплова из члана 82. овог закона поштују Закон у погледу прелета од ваздушних оператера изван ЕСАА подручја или ваздухоплова регистрованих изван ЕСАА подручја, који не укључују слијетање у или полијетање из било које државе потписнице Споразума о ЕСАА, као и у погледу задржавања таквих ваздухоплова у Босни и Херцеговини у сврхе које не укључују ваздушни саобраћај, Босна и Херцеговина може затражити доказ о испуњавању захтјева о осигурању утврђених у овом закону.
- (2) Ако је неопходно, ВНДСА може тражити и додатне доказе од предметног ваздушног оператера, оператера ваздухоплова или осигураваача.
- (3) У погледу ваздушних оператера са ЕСАА подручја, санкције за непоштовање овог закона могу укључивати одузимање радне дозволе, у складу са релевантним одредбама Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине.
- (4) У погледу ваздушних оператера изван ЕСАА подручја и оператера ваздухоплова који користе ваздухоплове регистроване изван тог подручја, санкције могу укључивати одбијање права на слијетање на територију Босне и Херцеговине.
- (5) У случају да ВНДСА није увјерена да су задовољени услови из овог закона, неће дозволити ваздухоплову да полети прије него што предметни ваздушни оператер или оператер ваздухоплова достави доказе о одговарајућој осигуравајућој заштити у складу с овим законом.

Члан 89.

(Превоз у ванредним околностима)

Одредбе чл. 3, 4, 5, 7. и 8. овог закона, које се односе на документацију о превозу, не примјењују се на ваздушног оператера, ако он, у ванредним околностима, обави превоз путника, пртљага или терета, што није његова уобичајена дјелатност.

ПОГЛАВЉЕ VIII - УГОВОР О ОБАВЉАЊУ ДРУГИХ КОМЕРЦИЈАЛНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

Члан 90.

(Врсте других комерцијалних услуга у ваздушном саобраћају и форма уговора)

- (1) Уговором о обављању других комерцијалних услуга у ваздушном саобраћају ваздушни оператер се обавезује да изврши услугу ваздухопловом, а наручилац те услуге се обавезује да плати одређену накнаду за извршену услугу.
- (2) Услугама из става (1) овог члана сматрају се избацивање хемикалија из ваздуха, испитивање из ваздуха, посматрање из ваздуха и надгледање, изградња помоћу ваздухоплова, рекламирање, производња ваздушне турбуленције, пружање услуга у ванредним околностима, избацивање падобранаца, вуча једрилица и друге сличне услуге.
- (3) Уговор о обављању других комерцијалних услуга мора бити закључен у писаној форми.

Члан 91.

(Одговарајућа примјена одредаба)

На уговор о обављању других комерцијалних дјелатности на одговарајући начин се примјењују одредбе члана 5. овог закона и друге релевантне одредбе овога закона.

Члан 92.

(Извршење налога наручиоца услуге)

- (1) Код уговора о обављању других комерцијалних дјелатности, правно лице које обавља такву дјелатност дужно је да извршава налоге наручиоца услуге у границама уговора и према намјени ваздухоплова.
- (2) Правно лице које обавља дјелатности из овог поглавља није дужно да извршава налог наручиоца услуге који би ваздухоплов или лица у ваздухоплову изложиво опасности, а ни налог за који се може основано претпоставити да ће, ако се изврши, узроковати штету трећим лицима.

Члан 93.

(Одговорност за штету)

- (1) Ваздушни оператер који обавља услуге из овог поглавља одговара за штету коју наручиоцу при извршењу уговора нанесу лица која су по његовом налогу и за његов рачун радила на извршењу услуге.
- (2) Одговорност за штету, како је то наведено у ставу (1) овог члана, уговором се не може искључити.

Члан 94.

(Одговарајућа примјена одредаба о одговорности из уговора о превозу лица и ствари)

На штету због смрти, оштећења здравља или повреде наручиоца услуге или лица за које је наручилац услуге одговоран, а које се налазе у ваздухоплову, те на штету због губитка или оштећења наручиоцевих ствари које се налазе у ваздухоплову ради извршења услуге, на одговарајући начин се примјењују одредбе овога закона о одговорности из уговора о превозу лица и ствари.

Члан 95.

(Примјена одредаба другог прописа)

Ако овим законом није одређено другачије, на извршење уговора о дјелатности из овог поглавља примјењују се одредбе општих закона о облигационим односима, који важе у Босни и Херцеговини о уговору о дјелу.

Члан 96.

(Примјена одредаба овог закона о вануговорној одговорности)

На штету коју ваздухоплов у лету, при испуњењу уговора о дјелатности из овог поглавља нанесе на земљи, примјењују се одредбе овога закона о вануговорној одговорности.

ПОГЛАВЉЕ IX - ЗАКУП ВАЗДУХОПЛОВА

Члан 97.

(Предмет и форма уговора о закупу ваздухоплова)

- (1) Уговором о закупу ваздухоплова, према овом закону, закуподавац се обавезује да преда закупопримцу на коришћење одређени ваздухоплов, а закупопримац се обавезује да за то плаћа одређену закупнину.
- (2) Уговор о закупу из става (1) овог члана се закључују у писаној форми.

Члан 98.

(Обавезе закуподавца и посаде ваздухоплова)

- (1) Закуподавац се обавезује да ће закупопримцу предати ваздухоплов у стању у којем се може употребљавати за уговорену, односно уобичајену намјену.
- (2) Ако је уговором о закупу ваздухоплова уговорено да закуподавац уз ваздухоплов закупопримцу даје у најам и посаду ваздухоплова, посада је обавезна да извршава налоге закупопримца.

Члан 99.

(Сношење трошкова коришћења ваздухоплова)

- (1) Трошкове коришћења ваздухоплова сноси закупопримац.
- (2) За скривени недостатак ваздухоплова, који је постојао у тренутку предаје ваздухоплова у закуп закупопримцу, трошкове поправка ваздухоплова сноси закуподавац. Закупопримац није одговоран за штету због губитка ваздухоплова услед дјеловања више силе.

Члан 100.

(Одржавање ваздухоплова током трајања уговора)

Закупопримац је дужан да одржава ваздухоплов током трајања уговора, а након протека уговора дужан је да врати ваздухоплов у стању у каквом га је примио и у мјесту у којем га је примио, али не одговара за редовно трошење (хабање) ваздухоплова.

Члан 101.

(Одговорност за штету због недостатка ваздухоплова)

Закуподавац одговара за штету насталу због недостатка који чини ваздухоплов неупотребљивим или смањује његову употребљивост за уговорено или уобичајено искориштавање, а постојао је у вријеме предаје ваздухоплова закупопримцу.

Члан 102.

(Постојање сумње о врсти закљученог уговора)

У случају сумње у то да ли је закључен уговор о закупу или уговор о превозу на одређено вријеме, сматра се да је закључен уговор о превозу на одређено вријеме.

Члан 103.

(Закупнина)

- (1) Ако није уговорено другачије, закупнина се плаћа мјесечно унапријед, рачунајући од дана предаје закупљеног ваздухоплова.
- (2) Закупнина не припада закуподавцу за вријеме док је закупопримац био спријечен да користи ваздухоплов кривњом закуподавца или због скривеног недостатка ваздухоплова ако је тај недостатак постојао у вријеме предаје ваздухоплова закупопримцу.
- (3) Закуподавац има право да својом изјавом раскине уговор ако му закупнина није плаћена у року од 15 дана

од дана доспијећа, чиме се не дира у његово право на накнаду штете.

- (4) У случају из става (3) овог члана уговор ће остати на снази ако закупопримац исплати дужну закупнину прије него што прими изјаву о раскиду.

Члан 104.

(Трајање и раскид уговора о закупу и отказни рок)

- (1) Уговор о закупу може се закључити на одређено или неодређено вријеме.
- (2) Уговор о закупу може се продужити или раскинути само у писаној форми, ако овим законом није одређено другачије.
- (3) Уговор о закупу закључен на неодређено вријеме може се отказати унапријед у року који не може бити краћи од три мјесеца, и то само у писаној форми.

Члан 105.

(Раскид уговора о закупу због немогућности коришћења ваздухоплова)

Уговор о закупу се раскида у случају уништења ваздухоплова трајне неупотребљивости ваздухоплова, те у случају који се није могао предвидјети, нити спријечити, а који онемогућава коришћење ваздухоплова током закупа.

Члан 106.

(Одустајање од уговора)

- (1) Ако трају поправки које сноси закуподавац или се предвиђа да ће трајати дуже времена у односу на вријеме трајања уговора или сврху закључења уговора, закупопримац може својом писаном изјавом одустати од уговора.
- (2) У случају из става (1) овог члана закупопримац има право да тражи враћање сразмјерног износа плаћене закупнине за вријеме за које је био онемогућен у коришћењу ваздухоплова, без обзира на то да ли је одустао од уговора.

Члан 107.

(Закашњење у враћању ваздухоплова)

- (1) Ако закупопримац не врати закуподавцу ваздухоплов након протека времена за враћање предвиђеног уговором о закупу, дужан је да плати размјерну накнаду у висини двоструке уговорене закупнине за прекорачено вријеме.
- (2) Ако је закупопримац крив за закашњење у враћању ваздухоплова, одговара, поред износа из става (1) овога члана, и за сваку штету коју тиме претрпи закуподавац.

Члан 108.

(Награда за потрагу и спасавање закупљеним ваздухопловом)
Награда за потрагу и спасавање закупљеним ваздухопловом током трајања уговора о закупу припада закупопримцу.

Члан 109.

(Подзакуп)

Закупопримац може дати ваздухоплов у закуп другоме (подзакуп) само на основу пристанка закуподавца датог у писаној форми.

ПОГЛАВЉЕ X - ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТЕ КОЈЕ ВАЗДУХОПЛОВ У ЛЕТУ НАНЕСЕ НА ЗЕМЉИ

Члан 110.

(Основ одговорности)

- (1) Оператер ваздухоплова (носилац подухвата у ваздушном саобраћају) одговара за штету насталу на земљи због смрти, оштећења здравља или повреде трећих лица, те за штету нанесену стварима коју узрокује ваздухоплов у лету, или лица, или ствари које су испале, или су избачене из ваздухоплова у лету, осим

ако се докаже да ваздухоплов у лету, или лица, или ствари које су испале, или су избачене из ваздухоплова у лету, нису биле узрок штете.

- (2) Оператер ваздухоплова одговара за штету из става (1) овог члана коју узрокује лице које је, по његовом налогу, или за његов рачун, радило на обављању превоза.
- (3) Одредба става (1) овог члана односи се и на штету која је узрокована самим проласком ваздухоплова кроз ваздушни простор ако је до штете дошло због непридржавања одговарајућих прописа о безбједности ваздушног саобраћаја (нпр. штета узрокована звуком и сл.).
- (4) Сматра се да је ваздухоплов покретан мотором у лету, према ставу (1) овог члана, од тренутка покретања мотора у сврху вожења, односно узлијетања, па све до тренутка заустављања ваздухоплова након слијетања и престанка рада мотора након слијетања, односно вожења.
- (5) Ако се ради о ваздухоплову који се не покреће сопственим погоном (нпр. једрилица, балон и др.), одговорност за штету из става (1) овог члана траје од тренутка одвезивања, односно почетка узлијетања, па до тренутка поновног везивања након слијетања, односно заустављања након слијетања.

Члан 111.

(Одговорност за штету коју нанесе ваздухоплов у закупу)

За штету из члана 110. став (1) овог закона, коју нанесе ваздухоплов узет у закуп, одговара закупопримац као оператер ваздухоплова.

Члан 112.

(Ослобођење од одговорности)

Ваздушни оператер није одговоран за штету према одредбама чл. 110. и 111. овог закона ако докаже да је штета настала:

- а) радњом оштећеног или лица које је радило по налогу и за рачун оштећеног; или
- б) радњом трећег лица; или
- ц) од неког узрока ван ваздухоплова, а чије се дјеловање није могло предвидјети, ни избјећи или отклонити.

Члан 113.

(Дјелимично ослобођење од одговорности)

- (1) Ако одговорно лице докаже да је настанку штете дјелимично допринио оштећеник или лице које је радило по налогу или за рачун оштећеника, одговорност одговорног лица за накнаду штете смањује се у сразмјеру са доприносом наведених лица у настанку штете.
- (2) Ако одговорно лице докаже да је настанку штете дјелимично допринијело треће лице, оно одговара оштећенику солидарно с одговорним лицем, а дужно је сносити накнаду, сразмјерно тежини своје кривице.

Члан 114.

(Противправно искоришћавање ваздухоплова)

Ако је одговорном лицу ваздухоплов одузет на противправан начин, за штету која од њега потиче не одговара одговорно лице, него онај који му је одузео ваздухоплов, ако одговорно лице није криво за одузимање.

Члан 115.

(Одговорност за штету као посљедицу судара или међусобног ометања ваздухоплова)

За штету из члана 110. овог закона, која настане као посљедица судара или међусобног ометања двају или више

ваздухоплова, те за штету коју заједнички нанесу два или више ваздухоплова, одговарају солидарно сва одговорна лица.

Члан 116.

(Висина накнаде штете)

- (1) Одговорно лице одговара за штету коју је ваздухоплов учинио стварима на земљи до висине вриједности (цијене) новог ваздухоплова истог типа, односно, уколико се такав тип ваздухоплова више не производи, одговарајућег типа, у вријеме несреће.
- (2) Ако се накнада штете из става (1) овог члана досуђује у облику ренте, укупни износ ренте не може бити већи од износа наведеног у том ставу.
- (3) Прерачунавање посебних права вучења у конвертибилне марке обавља се по курсу важећем на дан исплате накнаде штете од одговорног лица, а ако је у вези с накнадом штете из става (2) овог члана дошло до судског спора, на дан доношења правоснажне пресуде.

Члан 117.

(Када се одговорно лице нема право да се позива на границу одговорности)

- (1) На границе одговорности из члана 116. овог закона одговорно лице нема право да се позива ако се докаже да је штету узроковала намјерно или крајњом непажњом.
- (2) Одговорно лице има право да се позива на границу одговорности ако докаже да је лице које је радило по његовом налогу или за његов рачун у обављању превоза нанијело штету намјерно или крајњом непажњом, радећи изван оквира својих обавеза.
- (3) Лице које се противправно користило ваздухопловом којим је узрокована штета, нема право да се позива на границу одговорности из члана 116. овог закона.

Члан 118.

(Одговарајућа примјена одредаба на страни ваздухоплов)

Одредбе о одговорности за штету из овог поглавља примјењују се и на страни ваздухоплов ако Босна и Херцеговина има закључен билатерални споразум са државом у којој је предметни ваздухоплов регистрован, уз услове реципроцитета.

Члан 119.

(Одговарајућа примјена одредаба на војне, царинске, полицијске и стране државне ваздухоплове)

- (1) Одредбе члана 110 - 118. овог закона односе се и на војне, царинске и полицијске ваздухоплове.
- (2) Одредбе чл. 110 - 118. овог закона односе се и на стране државне ваздухоплове ако Босна и Херцеговина има закључене билатералне споразуме са државама из којих је тај ваздухоплов, уз услове реципроцитета.

ПОГЛАВЉЕ XI - ЗАСТАРЈЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА

Члан 120.

(Застарјелост потраживања)

- (1) Потраживање из уговора о превозу, те потраживања настала из права на поврат исплаћене накнаде у вези с тим уговором застаријевају у року од двије године од дана доспјелости потраживања.
- (2) Потраживања из уговора о обављању других комерцијалних дјелатности у ваздушном саобраћају и потраживања за накнаду штете код одговорности, те потраживања настала из права на поврат исплаћене накнаде у вези с наведеном тражином застаријевају за једну годину од дана доспјелости потраживања.

- (3) Потраживања из уговора о осигурању застарјевају за пет година од дана доспјелости потраживања.
- (4) Застаријевање почиње тећи:
- а) за уговоре о превозу путника:
 - 1) у случају смрти, физичке повреде путника или закашњења у превозу - од дана када је ваздухоплов стигао или је требало да стигне у мјесто одредишта,
 - 2) у случају смрти која је наступила након искрцавања путника из ваздухоплова, као последица повреде настале током превоза од дана смрти, али тужба мора бити поднесена најкасније у року од три године - од дана када је ваздухоплов стигао или је требало да стигне у мјесто одредишта,
 - б) за превоз ручног пртљага - од дана када је ваздухоплов стигао или је требало да стигне у мјесто одредишта,
 - ц) за превоз претатог пртљага и ствари:
 - 1) у случају губитка или оштећења - од дана када су предате, односно кад је требало да буду предате у мјесту одредишта;
 - 2) у случају закашњења у превозу - од дана када су предате у мјесту одредишта;
 - 3) у случају осталих потраживања - од дана када је тражбину требало испунити;
 - д) за уговоре о прихвату и отпреми путника, пртљага и ствари - од дана одређеног у тачки ц) алинејама од 1) до 3) овог става,
 - е) за уговоре о обављању других комерцијалних дјелатности у ваздушном саобраћају - од дана доспјелости потраживања,
 - ф) за одговорност у случају штете од дана када је оштећени дознао за штету и за лице које је нанијело штету, а најкасније у року од три године од дана када је настала штета,
 - г) за потраживања настала из права на поврат исплаћене накнаде - од дана када је настала обавеза исплате потраживања на основу судске одлуке или на основу сваког другог акта којим се установљава право на поврат исплаћене накнаде,
 - х) за уговоре о осигурању:
 - 1) за потраживања накнаде штете нанесене трећим лицима - од дана када осигураник добије захтјев трећег лица за накнаду штете;
 - 2) за остала потраживања - првог дана након протеча календарске године у којој је настало потраживање.
- (5) Наступање застарјелости потраживања утврђује суд који води поступак.

ПОГЛАВЉЕ XII - ПРЕКРШАЈНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 121.

(Прекршаји оператера или других правних, одговорних и физичких лица)

- (1) Новчаном казном од 5.000,00 до 15.000,00 КМ казниће се за прекршај оператер или друго правно лице ако:
 - а) ускрати прописана права и помоћ путницима у случају кашњења лета, ускраћивања укрцавања или отказивања лета;
 - б) најкасније петнаест дана од дана утврђивања идентитета физичког лица с правом на накнаду штете не исплати аванс накнаде штете;
 - ц) приликом продаје услуга ваздушног превоза не обезбиједи да су сажеци главних одредаба, које уређују његову одговорност према путницима и

њиховом пртљагу, укључујући рокове за подношење тужбе за накнаду штете и могућност давања посебне изјаве о пртљагу, доступни путницима;

- д) ускрати прописана права и помоћ лицима с инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу.
- (2) За прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорно лице оператера или друго правно лице новчаном казном од 1.000,00 до 3.000,00 КМ.
- (3) За прекршај из става (1) овог члана казниће се и друго физичко лице новчаном казном од 500,00 до 3.000,00 КМ.

Члан 122.

- (Прекршаји оператера аеродрома или других правних лица)
- (1) Новчаном казном од 5.000,00 до 15.000,00 КМ казниће се за прекршај оператер аеродрома или друго правно лице ако ускрати прописана права и помоћ лицима с инвалидитетом или лицима са смањеном покретљивошћу.
 - (2) За прекршај из става (1) овог члана казниће се и одговорно лице оператера аеродрома, новчаном казном од 1.000,00 до 3.000,00 КМ.
 - (3) За прекршај из става (1) овог члана казниће се и друго физичко лице, новчаном казном од 500,00 до 3.000,00 КМ.

Члан 123.

(Спровођење прекршајног поступка)

Прекршајни поступак по прекршајима из овога закона спроводи се према одредбама Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине и Закона о прекршајима ("Службени гласник БиХ", број 20/04).

ПОГЛАВЉЕ XIII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 124.

(Примјена овог закона)

На односе настале прије дана ступања на снагу овог закона примјењују се прописи који су били на снази у вријеме настанка тих односа.

Члан 125.

(Престанак важења других прописа)

Ступањем на снагу овог закона престају да важе одредбе Закона о облигационим и основним материјално-правним односима у ваздушној пловидби - Први до Трећи дио ("Службени лист СФРЈ", број 22/22 и 18/85), који је преузет Уредбом са законском снагом о преузимању и примјењивању савезних закона који се у Босни и Херцеговини примјењују као републички закони ("Службени лист РБиХ", број 2/92).

Члан 126.

(Ступање на снагу)

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01,02-02-1-33/14

23. јуна 2015. године

Сарајево

Председавајући
Представничког дома
Парламентарне скупштине
БиХ

Шефик Цаферовић, с. р.

Председавајући
Дома народа

Парламентарне скупштине
БиХ

Бариша Чолак, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 13. sjednici